

09 DES 2014

POLITIET

Politidirektoratet

Postboks 8051 Dep.
0031 OSLO

Deres referanse

Vår referanse

Dato

2014/01909-2 056.6

22.10.2014

Ny våpeninstruks for politiet – høring

Jeg viser til Politidirektoratets ekspedisjon av 12. september 2014.

Ad utvalgets utredning

Etter vår oppfatning har utvalget foretatt en grundig utredning av alle relevante problemstillinger innenfor det mandat som var gitt. Utredningen har et omfang og en kvalitet som gjør at den også kan tjene som ”oppslagsverk”. Det som er spesielt i prosessen er at departementet i etterkant av utredningen har gjort en tilføyelse som på et helt grunnleggende punkt endrer det materielle innhold i forslaget til ny instruks.

Dersom man ser på *forslagene i utredningen* kan vi stort sett slutte oss til utvalgets konklusjoner og forslag.

Vi er således enig i at primærkompetansen for beslutninger om bevæpning med skytevåpen legges til operasjonsleder. I løpet av de årene som er gått siden Politireform 2000, har det skjedd en kompetanseheving og profesjonalisering ved operasjonssentralene som gjør dette ubetenkelig.

Vi er også enig i utvalgets synspunkt med hensyn til spørsmålet om vilkårene for å kunne true med bruk av skytevåpen. Nemlig at dette forutsetter at det foreligger en situasjon som i ytterste fall kan gjøre det berettiget å avfyre skudd. Etter vår oppfatning er en slik forståelse naturlig. Vi oppfatter det slik at § 12 (3) a) og b) i utkastet til instruks (også) gir anvisning på en situasjon hvor våpenet er fremme/i ferdigstilling uten at skudd er avfyrt.

Hva er et bevæpnet politi?

Så over til departementets tilføyelser i forslaget til ny instruks.

Det har gjennom alle år vært bred enighet om at norsk politi er og skal være ubevæpnet. Forestillingen om at politiet er ubevæpnet har holdt stand til tross for at vi over år har hatt en utvikling, fra at våpen ble oppbevart på tjenestestedet og måtte hentes der før oppdraget kunne løses, til at det i dag er besluttet at våpen skal være lagret i politibiler med mindre spesielle hensyn gjør dette utilrådelig.

Hedmark politidistrikt

Det er også påpekt at norsk politi, i motsetning til de fleste andre lands politistyrker, har generell tilgang både til enhånds og tohåndsvåpen. Sammenlignet med andre lands politikorps er derfor norsk politi samtidig både mindre og mer bevæpnet, idet tohåndsvåpen i de fleste land er ansett som forsterkningsvåpen som bare kan brukes av spesialstyrker.

Etter vår oppfatning er det derfor like dekkende for dagens situasjon å si at norsk politi er bevæpnet, men at våpenet oppvares i politibilen, som at norsk politi er ubevæpnet. I så fall betyr dette i realiteten at spørsmålet om generell bevæpning koker ned til et spørsmål om enhåndsvåpenet skal bæres i tjenestepersonens belte i stedet for å oppbevares i bilen.

Er det behov for generell bevæpning?

Dersom man tar utgangspunkt i risikobildet og trygghetsaspektet foreligger det etter vår oppfatning ingen *faglig* dokumentasjon for at det er behov for å endre eksisterende ordning. I praksis må derfor begrunnelsen for generell bevæpning søkes i argumenter utenfor fagsporet. Eksempler på slike argumenter kan være at Norge er et av få land som ikke har bevæpnet politi og/eller at man *antar* at publikum og politiets tjenestepersoner vil føle større trygghet ved at politiet har lett(ere) tilgang til våpen i akutte situasjoner.

I sum vil dette si at den egentlige begrunnelse for den foreslåtte endring vil være at det ut fra en helhetlig *politisk* vurdering anses formålstjenlig.

Motforestillingen er at vi i så fall forlater en årelang kultur som innebærer at politiet så langt det er mulig skal løse oppdrag, også ”spisse” oppdrag, uten å bruke våpen. Det foreligger for øvrig solid forskningsmessig belegg for at enklere tilgang til våpen i det daglige også vil føre til at våpen vil bli brukt i flere tilfeller enn i dag.

På hvilket nivå bør spørsmålet om generell bevæpning avgjøres?

Slik vi oppfatter utformingen av § 5 (1) d i utkastet til instruks gis Politidirektoratet myndighet til å bestemme at politiet i et eller flere politidistrikter skal være bevæpnet i den daglige tjeneste. Dette må oppfattes slik at det i ytterste konsekvens vil være opp til direktoratet å bestemme om *norsk politi* skal være bevæpnet.

Dette mener vi er problematisk fordi direktoratet dermed pålegges å håndtere en forventet prosess som i sin kjerne er politisk.

Med utgangspunkt i den debatt som har vært om temaet, er det nemlig høyst sannsynlig at spørsmålet om generell bevæpning først vil bli reist i de distrikter som har høyeste hendelsesfrekvens på skarpe oppdrag. Dette vil i praksis si de største byene. Med den åpning som er gitt er det da vanskelig å se hvordan direktoratet skal kunne stå fritt til å si nei til en ”prøveordning” i ett eller flere distrikter.

Erfaringsmessig vil et forsøk på å differensiere mellom distrikter, ut fra en vurdering av behovet, for det første stemme dårlig med visjonen om – ett politi. Dessuten vet vi at det fra tid til annen vil skje dramatiske hendelser i mindre distrikter som vil utfordre en eventuell differensiert ordning med hensyn til bevæpning.

Vår oppfatning er derfor at spørsmålet om generell bevæpning av norsk politi bør avgjøres på *politisk nivå*.

Politidirektoratets kompetanse

Som generell ordning har utvalget foreslått at bevæpningskompetansen ligger i det enkelte politidistrikt, også i situasjoner som involverer flere distrikter. Vi har ikke noe å bemerke til dette som en hovedregel.

Det kan imidlertid være behov for å klargjøre hvilken myndighet Politidirektoratet skal ha til å "styre" aktuelle situasjoner slik at det blir en rask og ensartet avklaring. Med utgangspunkt i dette hensyn og det synspunkt som er tilkjennegitt ovenfor foreslår vi at § 5 (1) d) endres til:

(Politidirektoratet)

Kan i situasjoner hvor vilkårene etter § 9 nr. 1 bokstav c) foreligger, beslutte at alle tjenestepersoner eller nærmere bestemte tjenestegrupper i det enkelte politidistrikt eller særorgan skal være bevæpnet i den daglige tjenesten.

Som et typisk eksempel på en slik situasjon nevnes OP Sommer.

Med hilsen

Tormod Bakke
politimester

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 - Dep
0031 OSLO

Deres referanse
201402916

Vår referanse
2013/00054-14 310

Dato
21.10.2014

Høring - våpeninstruks for politiet

Viser til e-post av 12.9.14 fra POD og høringsbrev av 18.8.14 fra Justis- og beredskapsdepartementet.

Vår uttalelse følger høringsbrevets oppbygning:

3.1

Virker som et fornuftig skille og støttes.

3.2.

Forslaget støttes og særlig sett i lys av forslaget om at instruksene også skal gjelde forsvarers personell ved håndhevelsesbistand.

3.3

OPL er den som i en pågående operativ hendelse har mest oppdatert situasjonsbilde og dermed de beste forutsetningene for å vurdere behov for bevæpning. Bevæpningsordre kan gis raskere og dermed redusere responstid. Det antas at OPL har god kompetanse, men ytterligere opplæring må vurderes.

3.4

Utvalgets anbefalinger og begrunnelser støttes.

3.5

Utvalgets forslag til at våpeninstruksene for politiet sine vilkår for våpenbruk skal gjelde fullt ut ved håndhevelsesbistand virker logisk, men dagens ordning vil også være tilfredsstillende. I tilfelle må det være en fleksibilitet i forhold til type våpen forsvaret kan anvende.

3.6

Utvalgets anbefalinger og begrunnelser støttes.

4 med underpunkter

Utvalgets mandat var å etablere ordninger for politiets våpenbruk som var i samsvar med gjeldende praksis om et ubevæpnet politi. Utvalgets delrapport resulterte i vedtak om endringer i våpeninstruksen: Obligatoriske ordning med fremskutt lagring av en- og tohånds skytevåpen i bilpatruljer som styres av operasjonssentralen. Dette er en god ordning, som sikrer både rask tilgang til skytevåpen og en lik tilgang til skytevåpen for politiet nasjonalt. Utvalgets forslag om å gi OPL myndighet til å gi bevæpningsordre i akutte farlige situasjoner vil styrke dette som en hensiktsmessig ordning.

Det er grunn til å tro at den negative samfunnsutviklingen fortsetter – det er grunn til å tro at politiet må forholde seg til et økende antall situasjoner som krever tilgang til skytevåpen og at antall bevæpninger følgelig vil øke. Når den tiden kommer, når behovet for generell bevæpning er til stede, må det være som generell bevæpning av norsk politi – alle politidistrikt.

Vi er inne i en Politireform med følgende visjon eller mål: ETT POLITI – PÅ JOBB FOR TRYGGHET, LOV OG ORDEN. Dette ser vi av ulike grunner på som utfordrende, men ikke når det gjelder ordninger for bevæpning – her er vi og kan fortsatt være ETT POLITI.

I høringsbrevets pkt. 4.1 er det en meget kort beskrivelse av bakgrunn og behov for forslaget, mens konsekvensene ved en slik bevæpningspraksis ikke er drøftet. Dette står i sterk kontrast til utvalgets innstilling på 243 sider. Vi ser åpenbare og viktige konsekvenser ved en slik ordning – disse konsekvensene må i sin fulle bredde synliggjøres og vurderes før en slik ordning eventuelt iverksettes.

Med hilsen

Olav Sørby
kst. politimester

Saksbehandler:
Ingvar Stenumgård
leder FOE

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 OSLO
Norge

Deres referanse
2014/02916

Vår referanse
2014/01567-2 008

Dato
27.10.2014

Høring - våpeninstruks for politiet

Det vises til skriv av 12.9.14 fra Politidirektoratet vedlagt høringsnotat av 18.8.14 fra justis- og beredskapsdepartementet og rapport av 13.9.13 fra arbeidsgruppe som har vurdert behovet for å endre eller supplere gjeldende våpeninstruks for politiet.

Skriv av 12.9.14 fra,POD:

Ang. politiets adgang til å true med bruk av våpen.

Politidirektoratet viser til at arbeidsgruppens innstilling synes å forutsette at vilkårene for å avfyre skudd må være oppfylt for å kunne true med bruk av skytevåpen og hvor det etterspørres behov for definisjon av trussel om bruk og bruk. Setningen i arbeidsgruppens rapport om at "for at det skal være lovlig adgang til å true med bruk av våpenbruken, må situasjonen være slik at det også vil være adgang til å gjøre alvor av trusselen. Videre at "når politiet truer med å gjøre bruk i tilfeller hvor regelverket hjemler dette, vil det objektive straffbarhetsvilkåret om at det trues med et straffbart foretagende ikke være oppfylt. . Vilkåret for å skyte er nødvendigvis ikke stede akkurat når trussel om bruk av skytevåpen blir uttalt fra politiets side. En trussel fra politiets side kan være at dersom en gjerningsperson ikke forholder seg slik politiet pålegger kan vedkommende bli skutt. Hjemmelen for å skyte foreligger ikke akkurat da, men om pålegget ikke blir fulgt vil situasjonen kunne utvikle seg slik at det er hjemmel for det.

Man anbefaler at nevnte forutsetning avklares nærmere.

Høringsnotat 18.8.14 fra justis- og beredskapsdepartementet.

Justis og beredskapsdepartementet påpeker at mandatet til arbeidsgruppens var avgrenset mot spørsmålet om generell bevæpning av politiet. Arbeidsgruppen skulle etablere ordninger for politiets våpenbruk som var i samsvar med gjeldende prinsipper om et ubevæpnet politi.

Man støtter de endringer som foreslås i notatets pkt. 3.1 og 3.2.

Troms politidistrikt

Pkt. 3.3 Forslag til endring i bevæpningskompetansen

Forslaget støttes særlig i lys at man i nær framtid vil få større og mer robuste operasjonssentraler med særskilte kvalifikasjonskrav til operasjonslederne og at kompetansen knyttes til kun personell som er tilsatt i funksjonen. Dette er en viktig forutsetning for endring av bevæpningskompetansen. Det er også naturlig at kompetansen er avgrenset til akutte hendelser og ikke til planlagte hendelser. Ett argument mot siste tilfelle blir spørsmålet om hvem av operasjonslederne som i så fall skulle avgjøre bevæpningsadgangen.

Pkt. 3.4 Forslag til klargjøring av vilkårene for å kunne bruke skytevåpen.

Forslag til endringer støttes.

Pkt. 3.5 Forslag til forankring av Forsvarets våpenbruk ved håndhevingsbistand.

Det er ulike situasjoner der Forsvarets personell kan bidra til løsning av politioppgaver, og samtidig være bevæpnet. I enkelte tilfeller er det aktuelt å benytte militært personell på en offensiv måte for å pågripe en gjerningsperson, eller sikre et objekt. I andre tilfeller er det snakk om å bruke militært personell til vakthold for å sikre et objekt.

I det første typetilfellet vil inngående kunnskap om politiets våpeninstruks være viktig. Her er det snakk om i verste fall å benytte skytevåpen mot personer under ledelse av politiet. I disse tilfelle vil grensene i politiets våpeninstruks måtte være førende for alt personell som deltar i aksjonen. Det er i tillegg et begrenset antall militært personell som vil være aktuelle å benytte til slike oppdrag, så det vil være overkommelig å gjennomføre den nødvendige undervisning for disse.

I det andre typetilfellet vil dette være langt vanskeligere. I de fleste tilfellene er dette snakk om HV-personell med et begrenset treningsgrunnlag. Det er heller ikke snakk om å benytte disse direkte overfor enkeltpersoner, ut over de tilfellene som oppstår i forbindelse med at de holder vakt. I disse tilfellene har det vist seg at Forsvarets vaktinstruks er innenfor rammene av politiets våpeninstruks, og godt egnet for å løse det oppdraget de har. Det vil også ha den fordel at man ikke vil ha behov for noe undervisning for disse ut over det forsvaret uansett gjennomfører.

Det bør derfor vurderes om det ikke bør etableres to ulike ordninger for bruk av bevæpnet personell fra Forsvaret avhengig av om de brukes defensivt eller offensivt.

Hva gjelder hvilke skytevåpen som skal benyttes må dette bygge på hvilke våpen de er godkjente for fra forsvarets side. En er også enig i at POD må gis myndighet til å godkjenne at Forsvaret gis anledning til å bruke andre typer våpen. Dette må komme til uttrykk i politiets våpeninstruks på en måte som gir tilstrekkelig fleksibilitet over tid.

Gjeldende instruks for Kystvakta er at aktuell politimester beordrer bevæpning innenfor territorialgrensen, mens sjef FOH treffer slik beslutning utenfor territorialgrensen. Dette er en ordning som i liten grad stemmer overens med kystvaktloven og dennes forhold til bistandsinstruksen. I terrorsituasjoner er det politiet som skal treffe beslutning om

bevæpning også av militært personell, mens det overfor fiskebåter skal skje internt i Forsvaret selv om oppdraget er polisiært.

Det er nå på vei en forskrift som fordeler politimyndighet i NØS til enkelte politimestre. For Fiskevernsjonen rundt Svalbard er politimesteren i Troms allerede tildelt politimyndighet. Beslutning om bevæpning av forsvaret ved løsning av polisiære oppdrag bør følge disse grensene.

Pkt. 3.6: Forslag til endringer i reglene for rapportering av våpenbruk.

Politidistriktet har forholdt seg Riksadvokatens rundskriv 3/2006 om at tjenestemenn som er anmeldt eller er under etterforskning ikke pålegges å skrive egenrapport verken av overordnet i politiet eller av spesialenheten. Begrunnelsen for dette er å verne at tjenstepersoner tvinges til å medvirke til "egen fellelse" (selvinkrimiering). Dette kan også stride mot EMK's bestemmelser.

Erfaringsmessig vil nærmest alltid hendelser hvor "skudd er avfyrt" bli etterforsket av Spesialenheten. Noe mer usikkert er om alle situasjoner hvor politiet verbalt eller i handling har truet med våpen og hvor gass eller sprengvåpen er benyttet. Alle forannevnte tilfeller er omhandlet i utkast til § 18 i ny våpeninstruks. Resultatet av etterforskning fra Spesialenheten vil alltid være et godt utgangspunkt for læring rundt alle sider ved hendelsene.

Selv om hendelsene ikke medfører straffeansvar for involverte tjenstepersoner kan det være forhold som må følges opp internt, for eksempel kritikkverdig forhold, men som ikke har vært grunnlag for straffereaksjon.

Det er udiskutabelt at hendelser hvor politiets sterkeste maktmidler er benyttet er nødvendig å undersøke nærmere selv om det ikke blir innledet etterforskning. I de fleste sakene produseres det rapporter fra involverte tjenestemenn i straffesaken mot vedkommende som har foranlediget bruk av våpen fra politiets side. Erfaringsmessig beskrives hva som er utført og av hvem fra oppdraget ble mottatt til det er avsluttet, taktiske valg som er gjort, men ikke om andre viktige forhold som for eksempel opplæring/trening, om aktuelle instruksjoner er fulgt, tilgjengelig ressursituasjon ved den aktuelle hendelsen m.v.

Det gis støtte til arbeidsgruppens anbefaling om obligatorisk egenrapportering om forhold som nevnes i ny våpeninstruks § 18, og at rapporteringen ikke skal kunne brukes i straffesak mot aktuelle tjenstepersoner, såkalt bevisimmunitet. Arbeidsgruppen nevner imidlertid selv at om instruksjonen er fastsatt med hjemmel i Politiloven nødvendigvis ikke vil innskrenke edisjonsplikten som følger av straffeprosessloven. Dette kan være problematisk og bør nærmere avklares.

Pkt. 4 Nærmere om forslaget til endring i bevæpningspraksisen

En eventuell beslutning fra POD om generell bevæpning av enhåndsvåpen av godkjent personell eller for enkelte grupper av tjenstepersoner i distrikter basert på nevnte objektive holdepunkter "for at trusselsituasjonen er slik at bevæpning vil kunne øke tryggheten for

tjenestepersoner eller publikum”, vil formentlig være mest aktuelt for de aller største politidistriktene. Uansett vil en beslutning fra POD på dette område påskynde utviklingen med generell bevæpning av politiet i Norge.

De øvrige forslagene under punktet støttes.

Pkt. 5 Økonomiske og administrative følger.

Ingen bemerkninger.

Med hilsen

Ole Bredrup Sæverud

Saksbehandler:
Kurt Pettersen, stabssjef
Tlf: 91580140

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 OSLO

Deres referanse

Vår referanse
2014/04099-2 008

Dato
29.10.2014

Høringssvar - våpeninstruks for politiet

Vi henviser til epost fra Politidirektoratet datert 12.september 2014 samt Justis og Beredskapsdepartementets høringsbrev datert 18. august 2014.

Vi synes at forslagene til ny våpeninstruks, heretter benevnt ”instruksen”, i politiet fremstår som fremtidsrettet og tar innover seg samfunnsutviklingen, politiets taktiske tilnærming, og hva samfunnet vil komme til å kreve av politiet.

I det alt vesentlige stiller vi oss bak forslagene i departementets høringsbrev, og ønsker å knytte noen kommentarer til følgende område.

Vi merker oss med tilfredshet at norsk politi fremdeles i alminnelighet skal være ubevæpnet.

Hva gjelder forslaget om å ”*åpne for generell bevæpning i de politidistrikter der politiet selv mener det er den beste løsningen*”, er vi imot en *generell distriktsvis* bevæpning. Det kan ikke være distriktsgrensene som avgjør behovet for bevæpning. Det må være den aktuelle situasjonen som må være avgjørende, uaktet distriktsgrenser. Dette reflekteres også i utkastet til instruks, jf. §§ 5, nr. 1, d), og 9, nr. 1, c). Så lenge det er *konkrete* trusselvurderinger eller andre *konkrete* opplysninger som danner grunnlag for vurderingen, så støtter vi forslaget. Sommerens terroralarm er i så måte et godt eksempel. Etter vår oppfatning må beslutninger om bevæpning være tidsbegrensede.

Vi støtter med styrke at beslutningskompetansen flyttes til operasjonsleder som foreslått. Videre støtter vi gjennomføringsalternativ 3¹ – at alle operasjonsledere gis nødvendig opplæring nå, og deretter gis kompetansen.

Videre støtter vi forslaget om at tjenestemannens rapportering ikke skal kunne benyttes i en eventuell straffesak mot tjenestemannen, jf. høringsbrevet pkt. 3.6. Dette er en meget viktig endring som vil bidra til at erfaringer som kommer til uttrykk gjennom tjenestlig

---

¹ Innstillingen side 95, nederst.

rapportering vil bli langt mer egnet til læring og kvalitetsutvikling. Vi ser på forslaget som et skritt i retning av en ordning tilsvarende undersøkelse av trafikkulykker, jf. vegtrafikkloven kap. VII, se for eksempel § 49. Politiets bruk av våpen er etter sin art en virksomhet som bør være av så høy kvalitet som mulig. Sml. formålet uttrykt i vtl. § 44, 2.ledd.

Instruksens § 6 nr. 3 omhandler forhåndslagring av gassvåpen. *Av beredskapsmessige grunner kan operasjonsleder beslutte at gassvåpen i det enkelte tilfelle skal lagres i motoriserte patruljer stilt til rådighet for operasjonssentralen.*

I dette punktet bør det åpnes for at gassvåpen permanent kan forhåndslagres i forhåndsdefinert IP 3 patrulje som er det personellet som i stor grad er godkjent for bruk av gassvåpen. Grunnlaget for dette er beredskapsmessige og tidsbesparende hensyn i situasjoner som oppstår. Dette sett opp i mot fremtidig organisering av politiet hvor nettopp IP 3 personell kan komme til å nyttes over et større geografisk område.

Instruksens § 13 omhandler vilkår for bruk av skytevåpen. Arbeidsgruppen har lagt til grunn etter en grundig diskusjon at dersom skytevåpen skal brukes til å true med, må også bruk av skytevåpen i ytterste konsekvens være oppfylt.

Spørsmålet er om instruksens skal ta inn en definisjon av grensen mellom trussel om bruk og bruk. Vi støtter arbeidsgruppens innstilling hvor det forutsettes at vilkårene for å avfyre skudd må være oppfylt for å kunne true med skytevåpen. En nærmere definisjon av trussel om bruk og bruk, anses derfor som overflødig.

Etter instruksens § 13 (1), b), ii) kreves det "stor grad av sikkerhet" for at de faktiske omstendigheter gir grunnlag for våpenbruk. I høringsbrevet, pkt. 3.4., siste avsnitt presenteres dette som et skjerpet sannsynlighetskrav. I utvalgets innstilling, side 230, siste avsnitt, under note (10) til § 13, synes det som at formuleringen "stor grad av sikkerhet" er ment som et forsøk på å "tydeliggjøre" *gjeldende tolking* av dagens instruks. Det oppstår dermed spørsmål om forslaget innebærer en skjerpelse av sannsynlighetskravet i forhold til dagens praksis. Dette bør klargjøres. Vi støtter dagens tolking, og ser ikke behov for ytterligere skjerpelse av sannsynlighetskravet i forhold til dagens tolking.

I høringsbrevet pkt. 3.5, bes det kommentert hvorvidt det kreves faste regler for hvilke skytevåpen Forsvaret kan benytte. Etter vår oppfatning er hensynet til oppdragsløsningen det avgjørende momentet. Poenget er at våpnene må være tilpasset den aktuelle trusselen. Dette taler for at det ikke gis faste – og begrensede – regler om våpentyper. Rettssikkerheten vil være ivaretatt gjennom de alminnelige prinsipper for maktanvendelse som også vil gjelde for Forsvarets (kraftigere) våpen.

Det bes videre om uttalelse i spørsmålet om rekkevidden av Forsvarets våpeninstruks ved håndhevelsesbistand. Vi deler utvalgets syn om at politiets vilkår for våpenbruk skal gjelde fullt ut ved håndhevelsesbistand.

Med hilsen

Hans Vik
politimester

Gøril Våland
visepolitimester

Saksbehandler:
Nikolai Austerheim

POLITIET

<i>Fra</i>	Politimester Arne Jørgen Olafsen	<i>Dato</i>	24.10.2014
<i>Til</i>	Politidirektoratet	<i>Vår referanse</i>	
		<i>Saksbehandler</i>	Trond A. Olsen
		<i>Telefon</i>	+47 995 58 020
		<i>Telefaks</i>	
<i>Kopi til</i>	Rådgiver June Kristin Bellika		

HØRINGSSVAR VÅPENINSTRUKS I POLITIET

Det vises til departementets brev av 18. august d.å. og e-post fra Politidirektoratet av 12. september d.å. med forslag til ny våpeninstruks for politiet.

Høringsnotatet er forelagt alle relevante avdelinger i politidistriktet. Høringssvaret tar utgangspunkt i de mer utfyllende kommentarene i høringsnotatet fra departementet, ikke bare forslaget til ny våpeninstruks.

Sammendrag

Follo politidistrikt mener at en ny våpeninstruks for politiet er et viktig skritt i riktig retning for å imøtegå samfunnsutviklingen. Forslaget til instruks tar i stor grad hensyn til de endringene som har skjedd i politiet siden gjeldende våpeninstruks ble fastsatt i 1989. Politidistriktet støtter langt på vei de endringene som er foreslått. Vi ønsker allikevel å kommentere en del av punktene. I det følgende har vi satt opp punktene fortløpende for så å gi disse en mer uttømmende kommentar i fortsettelsen.

- Som hovedkonklusjon er Follo politidistriktet kritisk til en differensiert bevæpning mellom politidistrikter og tjenestegrupper i politidistriktene
- Nye retningslinjer/instrukser om bruk av maktmidlene pepperspray og batong må på plass før innføring av ny våpeninstruks
- Elektrosjokkvåpen må utredes nærmere før det konkluderes
- Follo politidistrikt tilrår at "tilsatt" operasjonsleder erstattes med "beordret som" eller tilsvarende.
- Begrepet "grov integritetskrenkelse" utdypes eller endres
- Politidistriktet mener at vilkåret for varselskudd bør skilles fra vilkåret om rettet skudd
- Det etterspørres nærmere klargjøring og definisjon av begrepene "bruk av våpen" og "true med våpen"

- Politidistriktet er av den oppfatning at det i instruksen ikke skal defineres type våpen ved håndhevelsesbistand fra Forsvaret, men at våpentype godkjennes av Politidirektoratet (POD) fra sak til sak
- Follo politidistrikt støtter forslaget om at en egenrapport ikke skal kunne benyttes som bevis i en eventuell etterforskning eller straffeforfølgning av tjenestepersonen, men dette må utredes og klargjøres nærmere før det tas inn i ny instruks
- Follo politidistrikt mener det er behov for økt opplæring ved differensiert bevæpning som en konsekvens av å bære våpen i den daglige tjenesten, og at det vil kreve ressurser som går ut over dagens bemanning

Endring av våpeninstruksens sitt virkeområde jf. høringsnotatet pkt. 3.1

Det synes fornuftig å skille mellom ulike typer virkemidler for maktanvendelse. Det er imidlertid behov for å få på plass ny regulering av batong og pepperspray, dersom disse virkemidlene ikke skal underlegges våpeninstruksen.

Myhrer-utvalget kom fram til at de ikke anbefalte innføring av elektroshokkvåpen i norsk politi. Follo politidistrikt mener at elektroshokkvåpen kan være et nyttig maktmiddel i uavklarte situasjoner hvor avstanden er så stor at lempeligere maktmiddel slik som pepperspray og batong ikke er egnet eller har effektiv rekkevidde. Elektroshokkvåpen som maktmiddel bør utredes nærmere før det konkluderes. Follo politidistrikt kan vise til konkrete oppdrag hvor vi mener, rent teoretisk, at elektroshokkvåpen ville ha bidratt til bedre tjenesteutførelse. Det vil også kunne være et risikoreduserende tiltak i forhold til skade.

Endring av bevæpningskompetanse jf. høringsnotatet pkt. 3.3

Follo politidistrikt støtter forslaget om at noe av bevæpningsmyndigheten flyttes til operasjonsleder, men ønsker å påpeke problematikk rundt forslaget til instruksens § 4, som definerer at operasjonsleder skal være tilsatt i funksjon som operasjonsleder.

Follo politidistrikt må på grunn av bemanningssituasjonen ofte benytte annet personell enn de fast tilsatte operasjonslederne i funksjonen som operasjonsleder. Eksempelvis benyttes flere innsatsledere og UEH-leder når dette er påkrevd. Dette er personell med relevant og kvalifisert kompetanse til å fylle rollen som operasjonsleder.

Follo politidistrikt tilrår at "tilsatt" erstattes med "beordret som" eller tilsvarende. Det er også verdt å nevne at endringen sett med våre øyne vil føre til en lavere terskel for bevæpning.

Vilkår for å bruke skytevåpen, jf. høringsnotatet pkt. 3.4, jf. forslag til ny våpeninstruks § 12 og 13.

Forslag til ny instruks benytter begrepet "grov integritetskrenkelse", jf. § 13, 1a & b. Begrepet er ikke selvforklarende, og det vil derfor være nødvendig med god opplæring og forklaring i kommentardelen av instruksens.

Det bør videre sees på muligheten for å legitimere varselskudd lavere enn et rettet skudd, slik at dette står mer i sammenheng med maktpyramiden. Slik det fremgår i forslaget til ny instruks, er vilkårene like for rettet skudd og varselskudd. Politidistriktet er av den

oppfatning at det bør være mulighet for å benytte varselskudd tidligere for å avverge handlingen til gjerningspersonen.

Politidistriktet mener at vilkåret for varselskudd bør skilles fra vilkåret om rettet skudd.

I forslaget til ny instruks benyttes begreper som ”bruk av våpen” og ”trues med våpen”. Politidistriktet opplever at tolkningen varierer ut i fra bestemmelsen den er brukt i.

Det etterspørres nærmere klargjøring og definisjon av begrepene ”bruk av våpen” og ”true med våpen”, da dette også er rapporteringskrav i forhold til bevæpningsrapporter.

Forankring av Forsvaret sin våpenbruk ved håndhevelsesbistand, jf. høringsnotatet pkt. 3.5

Departementet stiller spørsmål om politiet sin våpeninstruks bør inneha faste regler for hvilke skytevåpen Forsvaret kan benytte ved håndhevelsesbistand.

Forsvaret er i all hovedsak oppsatt med andre typer våpen enn politiet. Bistand fra Forsvaret til politiet bør leveres av den avdeling som er best egnet til å løse oppdraget. Bistandsavdelingen bør derfor ikke innskrenkes av at avdelingen ikke er oppsatt med våpen som er forhåndsgodkjent av politiet.

Follo politidistrikt mener derfor at det ikke skal defineres forhåndsgodkjente våpentyper for Forsvaret i ny våpeninstruks, men at våpentype som benyttes av Forsvarets avdeling godkjennes av POD fra oppdrag til oppdrag.

Rapportering av våpenbruk, jf. høringsnotatet pkt. 3.6

Follo politidistrikt støtter forslaget om at en egenrapport ikke skal kunne benyttes som bevis i en eventuell etterforskning eller straffeforfølgning av tjenstepersonen. Dette mener vi kan bidra til større åpenhet og en god læringskultur i organisasjonen.

Politidistriktet ønsker samtidig å påpeke at det må på plass juridiske og prinsipielle avklaringer hvorvidt en egenrapport fra en tjensteperson kan holdes tilbake eller ikke brukes i etterforskningen hvis tjenstepersonen har brutt lov eller forskrift.

Instruksen viser videre kun til at rapportering ikke skal benyttes i en eventuell straffesak mot tjenstepersonen. Det er ikke omtalt eventuelle administrative reaksjoner mot tjenstepersoner ved klanderverdig opptreden. Politidistriktet mener dette må avklares før det inngår i ny instruks.

Endring i bevæpningspraksis, jf. høringsnotatet pkt. 4.3

Det foreslås at POD skal ha myndighet til å avgjøre spørsmålet om generell bevæpning i det enkelte politidistrikt. Videre er det pekt på at en generell bevæpning skal være basert på objektive holdepunkter ut fra trusselsituasjonen.

Uavhengig av debatten omkring generell bevæpning vil Follo politidistrikt fraråde en differensiert generell bevæpning mellom politidistrikter eller mellom nærmere bestemte tjenestegrupper i distriktene i den daglige tjeneste. Vi ønsker å påpeke følgende momenter:

- Politisjef har i den gjeldende instruksen og i forslag til ny instruks myndighet til å beordre at egne mannskaper skal være generelt bevæpnet med bakgrunn i en konkret og spesifikk trusselvurdering. Eksempelvis bevæpnet politidistriktene sine operative mannskaper i forbindelse med det høynede trusselnivået sommeren 2014 med bakgrunn i trusselvurderingen og føringer fra POD. Således er det vanskelig å se hva den foreslåtte endringen tilfører, da det ikke er klarlagt godt nok hvordan POD's vurderinger skal skille seg fra de vurderingene som gjøres av politisjefene i distrikt og særorgan.
- Det har i bevæpningsdebatten blitt fremholdt argumenter om at generell bevæpning kan gi foranledning til og legitimere en økt bevæpning hos kriminelle grupperinger som allerede er bevæpnet og hos tidligere ubevæpnede kriminelle, fordi de føler de må ruste seg til kamp. Dersom det er hold i dette argumentet vil enkelte distrikter få dårligere forutsetninger med differensiert bevæpning enn ved dagens løsning.
- Tjenestepersoner flytter på seg, både mellom distrikter og mellom funksjoner. En differensiering vil gi betydelige konsekvenser for opplæring/praksis som igjen kan få følger for tjenestepersoners sikkerhet.
- Metodikk og taktisk tilnærming er ulik med generell bevæpning kontra dagens løsning. Differensiert bevæpning vil etter vårt syn kreve to ulike opplæringsløp. Dette er ressurskrevende og praktisk vanskelig å gjennomføre sentralt og lokalt.
- Våpen er ikke et ekstraordinært, men relativt vanlig virkemiddel i akutte situasjoner. Hvem som er første enhet på stedet i en akutt situasjon er ofte tilfeldig. Det vil ut i fra vårt syn være uheldig at tjenestepersoner i samme type tjeneste gis ulik mulighet for å lykkes/ivareta egen og publikums sikkerhet.
- Det er krevende å kunne si hvor behovet for permanent bevæpning vil være størst. I byer og tettbygde strøk er det flere patruljer i nær omkrets, noe som gjør at man får raskere bistand. I distrikter med færre patruljer og større avstander er muligheten for bistand mindre og derav kan behovet for permanent bevæpning være større.
- Differensiert bevæpning kan i ytterste konsekvens føre til forvirring og uforutsigbarhet blant tjenestepersoner og publikum.

Økonomiske og administrative følger, jf. høringsnotatet pkt. 5

Departementets argumentasjon under dette punktet er uklar. Det fremholdes i høringsnotatet at det kan være aktuelt å gjøre om gjeldende krav til opplæring og godkjenningsprøve hvis ordningen med generell bevæpning benyttes i stor utstrekning.

Follo politidistrikt er av den oppfatning at det å bære våpen i den daglige tjenesten i stor grad vil påvirke metodikk og taktikk. Behovet for økt opplæring er et resultat av det å bære våpen i den daglige tjenesten, og ikke frekvensen av generell bevæpning.

Politidistriktet tror at en innføring av generell bevæpning vil kreve omfattende ressurser i forbindelse med kompetanseheving.

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 OSLO

Deres referanse

Vår referanse
2014/01433-4 310

Dato
31.10..2014

Ny våpeninstruks - høringsvar fra Nordre Buskerud politidistrikt

Politidistriktet har behandlet forslag til ny våpeninstruks for politiet.

Generelt.

Politidistriktet fastholder at norsk politi skal ha et sivilt preg og være ubevæpnet. Den nye instruks gir gode løsninger for fremskutt lagring og mulighet for bevæpning ved behov. Norsk politi skal fremstå som ett politi og vi mener at det de ikke kan være forskjell mellom politidistriktene, jf. forslag til ny instruks §5, d.

Vi mener at forslaget til ny våpeninstruks er godt og at den ivaretar det behov politiet har for å kunne bevæpnes ved behov på en god måte.

Nærmere om enkelte deler av instruksens:

Del 1 Virkeområde og definisjoner.

§5, d. Politidistriktet mener at det ikke skal åpnes for at det gis mulighet til generell bevæpning i enkelte politidistrikt. Bevæpning av tjenestepersonell i et politidistrikt må knyttes til konkrete situasjoner og vurderes.

Del 3 Bevæpning

Operasjonsleder er gitt myndighet til å beslutte bevæpning, §9, 2a. Dette er viktig for å kunne iverksette rask bevæpning. Operasjonslederens faglige kompetanse og polititaktiske vurderingsevne vil sørge for at bevæpning gis etter en god politifaglig vurdering med hjemmel i instruksens. Vi mener dette er en viktig forbedning i forslaget til ny instruks.

Annet:

I innstilling fra arbeidsgruppen(Myhrer) er det på side 115 og 116 vurdert grensen og grunnlag for å true med våpen. Politidistriktet har lite erfaring med denne problemstillingen

Nordre Buskerud politidistrikt

Politimesteren, besøk: Askveien 4

Post: Postboks 505 Sentrum, 3504 HØNEFOSS

Tlf: 32 10 32 10 Faks: 32 10 32 01

E-post: nordre.buskerud@politiet.no

Bankgiro: 7694.05.11395

men mener at man for å ha adgang til å true med våpenbruk må situasjonen være slik at det også er adgang til å gjøre alvor av trusselen.

Vi ser at det kan være et behov for å definere trussel om bruk og bruk av skytevåpen bedre. Dette må være et tema i opplæring og vedlikeholdstrening av operativt personell relatert til situasjonsmestring.

Med hilsen

Sissel Hammer
Politimester

Kjell Magne Tvenge
Stabsjef

Saksbehandler:

Tlf:

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 OSLO

Deres referanse
201402916

Vår referanse
2014/03188-3 008

Dato
30.10.2014

Høring - våpeninstruks for politiet

Det vises til høringsbrev av 18.8.14. Søndre Buskerud politidistrikt velger å kommentere brevet punktvis.

Vedr pkt. 3.1, forslag til endring av våpeninstruksens virkeområde

Søndre Buskerud politidistrikt støtter utvalgets anbefaling om at ny våpeninstruks bare skal gjelde skyte,- gass- og sprengvåpen.

Vedr pkt. 3.2, forslag til endring av våpeninstruksens rettslige forankring

Det vil være praktisk at POD gis myndighet til å fastsette retningslinjer for tekniske og taktiske forhold, bl.a. hvilke typer våpen og ammunisjon politiet kan benytte. Utvalgets anbefaling støttes.

Vedr pkt. 3.3, forslag til endring i bevæpningskompetansen

Forslaget om å flytte noe av bevæpningskompetansen fra politisjef til operasjonsleder støttes. Selv om operasjonsledernes kompetansenivå stadig utvikles, forutsettes det at de får nødvendig opplæring og bevisstgjøring før dette gjennomføres.

Vedr pkt. 3.4, forslag til klargjøring av vilkårene for å kunne bruke skytevåpen

Når bestemmelsen skal tilpasses EMK art. 2, kan det vanskelig argumenteres mot å fjerne formuleringen som omfatter beskyttelse av eiendom. Det bemerkes at høringsbrevet bare bruker begrepet *eiendom*, mens nåværende § 19 c omtaler *utenlandsk eiendom*. Uansett finner vi at den nye § 13 inneholder det nødvendige grunnlag for bruk av skytevåpen og at bestemmelsen er tilpasset EMK.

Søndre Buskerud politidistrikt

Vedr pkt. 3.5, forslag til forankring av Forsvarets våpenbruk ved håndhevelsesbistand

Forsvaret består av alt fra avdelinger som er spesialtrenet for skarpe oppdrag til HV som har som primæroppdrag vakt og sikring innenfor det militære forsvar. Kunnskapsnivået og muligheten for trening er svært forskjellig for de ulike avdelinger.

Forsvarets tjenestereglement, 562C og forslag til ny våpeninstruks for politiet vil fortsatt være forskjellig i forhold til når skytevåpen kan brukes. Politiet kan anvende våpen ut over de rene nødvergehandlinger.

Utvalget har foreslått at politiets våpeninstruks skal gjelde ved all bistand fra Forsvaret i forhold til håndhevelsesbistand.

I og med at kunnskapsnivået og muligheten for å øve er svært forskjellig innen Forsvarets avdelinger, synes det noe problematisk å gi en tilslutning til at det på generelt grunnlag sies at politiets våpeninstruks skal gjelde i alle slike sammenhenger. Erfaring viser at det vil være svært knapp tid til å trene på ny instruks i Forsvaret før oppdraget må løses. Når situasjonen eskalerer og personellet kommer i stressede situasjoner vil man handle ut fra innlærte handlemønstre. Mulighetene for at det blir gjort feil fra lite trenet personell er derfor til stede. Politimesteren bør derfor være seg bevist på hvilke avdelinger i Forsvaret politidistriktet ber om bistand fra og at man i de konkrete ROE `er tilpasser bistanden i forhold til hvem som bistår.

Av forslaget §5 nr 1 c fremgår at POD for enkelte tilfelle også kan godkjenne bruk av andre typer våpen enn de som er godkjent til bruk i politiet, typisk tyngre eller mer langtrekkende våpentyper som Forsvaret besitter.

Det kan syntes noe tungvint og lite hensiktsmessig at POD skal godkjenne Forsvarets våpen forut for hvert oppdrag. I dag heter det i Bistandsinstruksens §6 at politiets våpeninstruks gjelder så langt det passer og det bør derfor kunne løses mellom politimesteren og operativ sjef fra Forsvaret hvilke våpentyper som er aktuelle for løsningen av oppdraget.

Vedr pkt. 3.6, forslag til endringer i reglene for rapportering av våpenbruk

Det oppfattes om en nødvendig og god presisering at tjenestemannens rapportering ikke skal benyttes i en eventuell straffesak, og forslaget støttes. Formålet med rapporteringsplikten er læring og kontroll. Da blir det av vesentlig betydning at politimesteren vurderer rapporten ut fra dette formålet. Dersom innholdet tyder på at det kan bli etterforskning, må politimesteren sørge for å ivareta rapportens bevisimmunitet.

Vedr pkt. 4, om forslaget til endring i bevæpningspraksisen

Det vises til St.meld. nr. 42 (2004-2005), og Politirulleutvalget, som ble opprettet ved kgl.res. av 10. desember 1976. Vi finner grunn til å minne om særlig ett av grunnprinsippene for norsk politi gjennom mange år, formulert slik av Politirulleutvalget: "Vi skal ha et enhetspoliti. Begrepet enhetspoliti betyr at

politioppgavene er samlet innenfor en og samme organisasjon i motsetning til en politiordning som bygger på spesialpoliti av ulike slag”.

Det er mange år siden Politirulleutvalget vurderte politiets profil, men behovet for et enhetspoliti fremheves også i Politianalysen (NOU 2013:9). Her peker man på behovet for å fremstå som ett og samme samme politi overfor borgerne, uavhengig av distriktsgrenser.

Enten har vi et generelt bevæpnet politi i Norge, eller så har vi det ikke. En differensiert ordning slik det åpnes for i § 5 d kan medføre unødvendige og forsinkende utfordringer når distriktene skal bistå hverandre, både ved hendelser som krever bevæpning og ved hendelser som ikke gjør det. Allerede i dag er vi helt avhengige av et samarbeid på tvers av grenser uten forsinkende beslutningsprosesser. Søndre Buskerud politidistrikt opplever at ordningen med fremskutt lagring har ført til en nødvendig tilgjengelighet ut fra dagens situasjon, og fraråder på det sterkeste en differensiert ordning for bevæpning av norsk politi.

Dersom § 5 d hadde inneholdt en avgrensning i forhold til tid, sted og sak, hadde den vært praktisk i situasjoner som under Operasjon Sommer 2014.

Vedr. pkt. 5, økonomiske og administrative følger

Dersom det mot formodning innføres generell bevæpning for noen distrikter, vil dette føre til økte kostnader knyttet til utstyr og trening. En generell bevæpning vil måtte medføre flere treningstimer, høyere forbruk av ammunisjon og økt slitasje på utstyret. Det er også et spørsmål om dagens pistolhylster er tilpasset generell bevæpning. Utover dette har vi ingen ytterligere kommentarer til pkt 5.

Vedr. ny § 12 nr. 4 a, bruk av varselskudd

Det legges opp til at bruk av varselskudd fortsatt krever at vilkårene for rettet skudd er oppfylt. Samtidig fremheves behovet for å benytte varselskudd som et lempeligere middel enda sterkere enn tidligere. Vi ser de juridiske betenkelighetene ved å senke kravet til bruk av varselskudd. Vi finner likevel grunn til å argumentere for at en slik løsning vil øke muligheten for at dette middelet faktisk blir benyttet.

Når det er dårlig tid vet vi at aksjon gjerne slår reaksjon. Dette betyr i noen tilfeller at man ikke har annet valg enn å skyte rettet skudd. Dersom man gjentatte ganger har kommet med ordre om at motparten skal legge fra seg sitt våpen og dette ikke blir etterfulgt, bør man kunne avfyre varselskudd for å tydeliggjøre alvoret og konsekvensen ved å ikke gi opp.

Det er etter vår oppfatning viktig å tydeliggjøre at varselskudd faktisk er et lempeligere middel enn rettet skudd. Vårt forslag til ordlyd når det gjelder varselskudd er derfor følgende:

”Hvis det er tid og taktisk forsvarlig, avfyres først varselskudd. Varselskuddet kan også avfyres med tanke på å avverge et rettet skudd, når dette er absolutt nødvendig og lempeligere midler forgivevis har vært forsøkt eller funnet utilstrekkelig. Skuddet skal rettes slik at skade ikke oppstår”.

Med hilsen

Johan Brekke
politimester

Saksbehandler:
Glenn Rhodén
stabssjef

POLITIET

MOTTATT

03.10.2014

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo

POLITIDIREKTORATET	
16. NOV 2014	
Arktiv	14-18
Saks	14/2016
	008
	LE

Deres referanse

Vår referanse
201402535-2

Dato
16.10.14

Høring - Våpeninstruks for politiet

Vi viser til brev av 12. september.

Vi slutter oss i det alt vesentlige til forslagene og begrunnelsene knyttet til ny våpeninstruks for politiet.

Med hilsen

Kirsten Lindeberg

Agder politidistrikt

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
Hammersborgsgata 12
0031 OSLO

Deres referanse

Vår referanse

Dato

2014/01611-2 008

3.11.2014

Høring - ny våpeninstruks for politiet

Det vises til e-post av 12. september 2014 fra POD samt Justis- og politidepartementets høringsbrev av 18. august 2014 om ny våpeninstruks for politiet.

I det følgende fremgår høringsuttalelse fra Sogn og Fjordane politidistrikt.

En finner ikke grunn til å avgi uttalelse til samtlige punkt angitt i høringsbrevet, men vil konsentrere oss om noen utvalgte emner, som etter vår oppfatning er av særlig betydning.

1. Endring i bevæpningspraksis

Det er vist til regjeringsuttalelsen hvor det fremgår at regjeringen vil *"åpne for generell bevæpning i de politidistrikter der politiet selv mener det er den beste løsningen"*. I forslaget er myndigheten for å fastsette generell bevæpning i det enkelte politidistrikt tillagt POD.

Vilkårene for slik generell bevæpning fremgår av utkastet § 9 nr. 1 bokstav c):

"når det basert på trusselvurderinger og tilgjengelig informasjon anses bensiktsmessig at alle tjenestepersoner eller nærmere bestemte tjenestegrupper bærer enbåndsvåpen i den daglige tjeneste."

Som utgangspunkt bemerkes at reguleringen knyttet til generell bevæpning av politiets tjenestepersoner, utvilsomt er et grunnleggende og prinsipielt verdispørsmål av stor samfunnsmessig betydning og med sterk signaleffekt overfor borgerne hva gjelder "karakteren" av norsk politi. En finner det derfor betenkelig at det nærmere innholdet i en rammebestemmelse som forslaget legger opp til, skal finne sin løsning på direktoratsnivå. Etter vårt syn bør spørsmålet om generell bevæpning finne sin løsning på politisk nivå - av lovgiver.

Dessuten finner en grunn til å peke på det grunnleggende premiss som er førende i anledning den pågående politireformen, og som er uttrykt ved uttrykket: "Ett politi". En

Sogn og Fjordane politidistrikt

åpning for differensiering av den ordinære politistyrken i spørsmålet om generell bevæpning, på politidistriktsnivå - slik forslaget legger opp til, vil bryte markant med et slikt premiss.

Vi vil også påpeke at vilkåret for å iverksette generell bevæpning, i henhold til forslaget, synes lite strengt. Det er et hensiktsmessighetsvilkår – basert på trusselvurderinger og annen informasjon, som etter forslaget er det grunnleggende vilkåret. Dette vil gi rom for skjønsmessige vurderinger i beslutningsprosessen - noe vi anser betenkelig – gitt den grunnleggende endring dette vil medføre i politiets ”uttrykk” overfor publikum.

Politidistriktet kan støtte en ”generell bevæpning” som er knyttet til en aktuell og konkret trusselvurdering eller faresituasjon. Vi mener at en bevæpning bør være avgrenset hva gjelder tid, sted og hendelse jf for så vidt Operasjon Sommer.

Avslutningsvis vil vi nevne at en differensiering av generell bevæpning på politidistriktsnivå risikerer å gi rekrutteringsmessige konsekvenser i den retning at søkere med preferanse for bevæpning vil kunne søke slike politidistrikt. Vi ser også faren for at det kan gi forskjellig kultur for planlegging, ledelse og oppdragsløsning i politidistrikter med ulike rammer for bevæpning.

2. Trussel om å skyte

Arbeidsgruppen har lagt til grunn at dersom skytevåpen skal brukes til å true med, må også vilkårene for bruk av skytevåpen være oppfylt. En er i prinsippet enig i arbeidsgruppens forutsetning at for å true med skytevåpen må vilkårene for faktisk bruk være oppfylt. Det kan lett tenkes faktiske situasjoner hvor dette utgangspunktet kan problematiseres, men det synes lite hensiktsmessig å regulere dette.

3. Tjenestemannens rapportering pkt 3.6 i høringsnotatet.

Dette punktet er vi helt enig i. Det er et fornuftig og riktig forslag som både ivaretar selvinkremineringsvernet og hensyn til læring.

4. Endringer i bevæpningskompetansen pkt 3.3 i høringsnotatet.

Vi støtter forslaget om å gi operasjonsleder fullmakt til å treffe avgjørelse slik det er skissert i instruksens § 9 nr 2 a. Vi vil understreke at dette må følges opp med nødvendig opplæring og bevisstgjøring omkring vilkår for bevæpning og det overordnede perspektiv om et ubevæpnet politi.

Med hilsen

Ronny Iden
PM

Saksbehandler:

Tlf:

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 OSLO
sendes også på e-post: june.bellika@politiet.no

Deres referanse

Vår referanse
2014/01156-3 008

Dato
27.10.2014

Høring - våpeninstruks for politiet

Det vises til e-post 12. september d.å., om høring til ny våpeninstruks. Asker og Bærum politidistrikt har følgende merknader:

Til § 8 Generelle krav

En åpning i våpeninstruksen for at ikke godkjent personell kan bevæpnes, vil etter vårt syn kunne føre til bevæpning av personer med utilstrekkelig kompetanse. Slik bestemmelsen nå er formulert vil det være adgang til å sende helt utrente mannskaper inn i de aller farligste oppdrag med pågående livstruende vold.

I en akutt hendelse er det spesielt viktig at bevæpnet mannskap er kjent med både taktikk, våpen og at de har de nødvendige skyteferdigheter. Å bevæpne utrente mannskaper, selv i en akutt situasjon, kan fort støte an mot HMS regelverk, arbeidsgiveransvar (herunder straffansvar dersom det går helt galt) og generelle krav om egensikkerhet. En slik bevæpning som foreslått bør eventuelt forbeholdes de helt ekstraordinære nødverge situasjoner der man nærmest kan gripe til et tilgjengelig våpen. Dette er allerede regulert i straffelovens nødvergebestemmelse, og det er rett og slett ikke sikkert at bevæpningsadgangen trenger ytterligere regulering enn denne.

Til § 7 Fremskutt lagring av skytevåpen

I § 7 (1) fremgår at motoriserte patruljer *kan* medbringe skytevåpen. Det kunne med fordel presiseres at det gjelder *alle* politiets ulike patruljer, slik at det ikke er tvil om at for eksempel båt, helikopter eller snøscooter omfattes. I siste setning fremgår at bilpatruljer styrt av operasjonssentralen *skal* medbringe skytevåpen. Til dette må bemerkes at det ofte er patruljer som styres av operasjonssentralen som ikke er bemannet av polititjenesteperson slik som beskrevet i § 4. Vi foreslår derfor at det tilføyes at patruljen må være bemannet av en eller flere polititjenestepersoner før den skal ha med våpen, eller at det fremgår at det gjelder bilpatruljer som inngår i operasjonssentralens patruljeoppsett.

Asker og Bærum politidistrikt

Til § 8 Generelle krav

I § 8 (3) fremgår at "...verneutstyr for den aktuelle våpentype.." skal være tilgjengelig og benyttes med mindre tjenestens art tilsier noe annet.

Dette antas å være en feilformulering. Politiet begrunner bruk av forskjellig verneutstyr i forhold til den foreliggende trussel, og ikke hvilke våpen politiet i det aktuelle tilfelle er bevæpnet med.

Til § 9 Skytevåpen

Bestemmelsen er lang og lite oversiktlig. Det er etter vårt syn heller ikke helt lett å forstå grensen mellom a og b, operasjonsleders kompetanse og politisjefs kompetanse. Det fremgår under bokstav a at det etter omstendighetene kan gis bevæpning dersom politiet står overfor en situasjon som er særlig farlig for politiet selv eller andre. Under bokstav b heter det blant annet at det kan gis bevæpning for å gi personer beskyttelse. Dette kan lett tolkes i samme retning som under bokstav a, om bevæpning i situasjoner som er særlig farlig for andre. Forskjellen er strengt tatt om opplysningene bygger på "omstendighetene" i bokstav a eller "trusselvurderinger og tilgjengelig informasjon" under bokstav b. Heller ikke dette er til særlig veiledning for kompetansedelingen. Hensikten bak bestemmelsen er jo å gi politisjef beslutningsmyndighet for de forhåndsplanlagte (ikke akutte) oppdrag, og da kan det rett og slett stå følgende under bokstav b) "*når det ved forhåndsplanlagte oppdrag basert på trusselvurderinger..*" m.v.

Til § 11 Sprengvåpen

Det henvises i bestemmelsen til § 10 første ledd, som er bevæpning med gassvåpen. Det antas at henvisningen er feilskrift for § 9 første ledd.

Til § 12 Generelle rammer for bruk av våpen

Slik bestemmelsen er formulert gjelder den alle typer våpen som omfattes av instruksjonen, og ikke bare skytevåpen. Etter vårt syn er bestemmelsen for lang. Den bør forenkles eller deles. De mange underpunkter gjør den vanskelig tilgjengelig (en innvending som for så vidt er tilfelle for flere av de foreslåtte bestemmelser). Slik bestemmelsen nå fremstår blandes generelle momenter om taktisk ledelse av oppdraget (nr. 1 og 2) med plikter man har ved bruk av våpen (nr. 3 og 4) og skadebegrensing (nr. 5).

Under enhver omstendighet er formuleringen i nr. 2 ikke i tråd med hva som ofte er praktisk mulig under løsning av et oppdrag. Det er slik vi ser det kun i et fåtall oppdrag der man vil få en ordre fra leder om å løse skudd. I de fleste tilfeller vil tjenestepersonen på selvstendig grunnlag måtte lese situasjonen og avgjøre om det er grunnlag til å bruke våpen eller ikke.

Slik vi forstår PBS 1 og 2 fremgår det ikke noen steder om hvorledes en slik ordre om bruk av våpen skal formidles eller vurderes ut fra. Vi oppfatter PBS at det er leders ansvar å styre taktikken, men ved konfrontasjon med gjerningsmann plasseres ansvaret for våpenbruk hos den enkelte tjenesteperson, basert på opplæring i våpeninstruksjonen.

Det kan for eksempel tenkes at en gjerningsmann hopper ut på baksiden av et bygg og leder er på forsiden, eller at en tjenesteperson sikrer et trappeløp og leder er i etasjen over.

I de to ovennevnte eksempler vil gjerne vilkårene i instruksens § 13 være oppfylt. Skal man likevel ta instruksens på ordet suspenderes nærmest de alminnelige vilkår i § 13, og det gjenstår kun nødverge som hjemmelsgrunnlag. Det er vanskelig å se at det kan være meningen.

Den informasjonsinnhentingen det henvises til i § 12 (1) er for så vidt godt omhandlet i både PBS 1 og 2 og trenger strengt tatt ikke instruksfestes.

Nærmere om §12 (4) a om varselskudd

Vi mener at kriteriene for bruk av varselskudd må være noe lavere enn for rettet skudd. Dette er i tråd med den alminnelige "maktpyramiden" i politiloven § 6 annet ledd og våpeninstruksen § 13 (1) om at lempeligere midler skal være prøvd eller åpenbart utilstrekkelige.

Dersom varselskudd skal være hjemlet på samme måte som rettet skudd kan det få den uheldige følge at tjenestepersonen venter så lenge med å skyte varselskudd at det til slutt vil være taktisk uforsvarlig å skyte varselskudd, og det ikke er annen mulighet enn rettet og muligens dødelig skudd. Myhrer- utvalget drøfter spørsmålet nøye, men faller likevel ned på den foreslåtte ordlyd. Etter vårt syn bør det fremgå av bestemmelsen at kriteriene for rettet skudd og varselskudd ikke bør være helt de samme. Bestemmelsen kan gjerne ha slik ordlyd:

Ved bruk av skytevåpen skal politiet

a) som et lempeligere middel, hvis det er tid og taktisk forsvarlig, først avfyre varselskudd. Varselskuddet kan bare avfyres umiddelbart før vilkårene for rettet skudd etter § 13 er oppfylt, og skal rettes slik at skade ikke oppstår.

Etter vårt syn kan slik ordlyd gi nødvendig og praktisk veiledning. Det er viktig å understreke tidsmomentet og at det må være taktisk forsvarlig å skyte varselskudd. Det må altså ikke være absolutt nødvendig med varselskudd, for eksempel i de tilfeller der det ikke anledning til å ta målet vekk fra siktemidlene.

Til § 13 Vilkår for bruk av skytevåpen

I bestemmelsens (1) b brukes begrepet "anholde". Dette er et polisiært begrep som vanskelig passer for den som er dømt eller mistenkes for grov voldshandling eller integritetskrenkelse. Det bør derfor benyttes begrepet "pågripe" slik det heter i gjeldende våpeninstruks.

Det fremgår av høringsbrevet at utvalget har ment at EMK art. 2 setter skranker for gjeldende instruks § 19 annet ledd bokstav c om bruk av skytevåpen "når det er påkrevd for å hindre vesentlig skade på fremmed eiendom". I departementets høringsbrev er

ordet "fremmed" utelatt, og det fører selvsagt til en helt annen diskusjon. Myhrer-utvalgets diskusjon tar utgangspunkt i korrekt gjengivelse av gjeldende instruks § 19. Vi deler utvalgets syn om at det vanskelig kan forenes med våre konvensjonsforpliktelser å beskytte for eksempel en tom ambassadebygning med potensielt dødelig vold.

EMK art. 2 verner som kjent at retten for enhver til livet skal beskyttes ved lov. Det fremgår av bestemmelsen pkt. 2 at berøvelse av liv ikke skal være konvensjonsstridig når det skjer som følge av bruk av makt som ikke går lenger enn absolutt nødvendig, blant annet for å foreta en lovlig pågrep. Det kan lett tenkes at en person eller terrorister skal pågripes for å forhindre ødeleggelse av en funksjon av grunnleggende betydning i samfunnet, men uten at det umiddelbart er til fare for menneskers liv eller helse.

Slik § 13 (1) b ii annet strekpunkt nå er formulert, kan det brukes våpen i situasjoner med stor grad av sikkerhet at det er farlig for rikets selvstendighet eller hvor grunnleggende nasjonale interesser er truet. I en operativ situasjon er det ikke umiddelbart gitt at det er forståelig hva som ligger i "rikets selvstendighet". Dette bør klargjøres. Også "grunnleggende nasjonale interesser" kan med fordel tydeliggjøres. Det kan gjerne benyttes noen av de vilkår som fremgår av straffeloven § 147a første ledd bokstav a (terrorbestemmelsen) for eksempel om utøvende eller dømmende myndighet, energiforsyning og sikker forsyning av mat eller vann mv. Disse vil gi forståelig veiledning.

Til §15 Vilkår for å bruke sprengvåpen

Selv om det ikke er skrevet i klartekst legges til grunn at det fortsatt bare er IP-1 (Beredskapstroppen) som har anledning til å bruke sprengvåpen. Etter vårt syn blir derfor vilkåret i nr. 2 unødvendig. Vi mener at bruk/ikke bruk av sprengvåpen ligger innenfor det mandat avdelingen har for å løse sitt oppdrag.

Med hilsen

Terje Nybøe

Gjenpart: Oslo statsadvokatembeter (ref. 2014/01471)

POLITIET

Politidirektoratet

Deres referanse

Vår referanse

Dato

06.11.2014

Høringsuttalelse ny våpeninstruks

Det vises til Justisdepartementets høringsnotat av 18. august i år om ny våpeninstruks og Politidirektoratets e-post av 12. september i år. En vil i det følgende kommentere enkelte av de endringer som foreslås i den rekkefølge som fremgår av det nye utkastet. Men allerede innledningsvis vil en bemerke at det er hensiktsmessig å oppdatere og endre instruksene etter at bl.a. politiutdanningen og profesjonaliteten til operasjonsledere har økt.

Til § 4

Til definisjonene «operasjonsleder» og «innsatsleder» er det benyttet formuleringen at det gjelder person «tilsatt i funksjon (-en) som». Dette kan være upresist da det ofte vil være flere personer som er tilsatt som operasjonsledere og innsatsledere på jobb samtidig, men som fungerer som operatør/vanlig innsatsperson under eldre operasjonsleder eller innsatsleder.

Det vil formentlig være tilstrekkelig å bruke formuleringen «den som fungerer som operasjonsleder/innsatsleder».

Til § 5 (og § 9 hva gjelder generell bevæpning)

Innføringen av bokstav d synes lite velfundert.

Justisdepartementets høringsnotat gjeldende behovet for generell bevæpning synes basert på antagelser som ikke er nærmere begrunnet. Uten nærmere forankring sies det i notatets pkt. 2 at «[u]tviklinga synast å vere at personer som er involvert i enskilde kriminelle verksemdar oftare ber stikk- eller skytevåpen.» Videre fremgår det at for enkelte av disse er «terskelen for å bruke våpenmakt mot politi eller publikum lågare enn før.» Det er ikke mulig for oss å ta stilling til om dette stemmer, all den tid at antagelsen ikke er understøttet av tallmateriale eller argumenter. I Midtre Hålogaland politidistrikt, og ventelig mange andre politidistrikt, kjenner en seg ikke igjen i denne antagelsen.

Det eneste argumentet som en umiddelbart tenker kan underbygge en slik antagelse, er at antall bevæpningsordrer har økt de senere år. Det kan være mange grunner til dette. Imidlertid er det rimelig å anta at terskelen for å gi ordre om bevæpning har sunket etter at

Midtre Hålogaland politidistrikt

Politimesteren, besøk: Øysteinsgt. 8
Post: 9480 HARSTAD
Tlf: 77 04 36 00 Faks: 77 04 37 93
E-post: post.mhpd@politiet.no

det de senere år har vært et økt trykk fra polititjenestemenn/fagforeninger om bevæpning og at gjennomføringen av bevæpning i dag er betraktelig mer nærliggende enn tidligere, da våpen nå er lagret i samtlige politibiler.

Høringsnotatet peker på at politiet i Sverige, Danmark og Finland har generell bevæpning for enhåndsvåpen. Det er rimelig å anta at det behov som måtte ha vært for skjerpet bevæpning i Norge langt på vei nå er ivaretatt av at alle politipatruljer medbringer en- og tohåndsvåpen. Det er i denne sammenheng rimelig å påstå at norsk politi har bedre tilgang til våpen samlet sett enn våre nordiske kolleger, selv om det ikke bæres på kroppen i det daglige.

Det er en styrke for norsk politi at en ikke har generell bevæpning. Vi fremstår mer sivile og skader i mindre grad andre. Det vises til relativt ferske tall som viser at i 2013 løsnet norsk politi skudd i alt tre ganger, mot 30 ganger i Sverige (bare mot personer) og 58 ganger i Danmark. Ingen ble drept av politiet i Norge, mens hhv. fire og en ble drept av politiet i Sverige og Danmark.

Bestemmelsen henviser til § 9 første ledd bokstav c. Denne har liten eller ingen betydning i det alle de hensyn bestemmelsen ivaretar, er ivaretatt i § 9 første ledd bokstav b.

En foreslår at § 5 første ledd bokstav d og § 9 første ledd bokstav c fjernes. Da er grunnlaget for § 9 andre ledd bokstav d, fjerde ledd bokstav c og formentlig femte ledd bokstav e, også borte.

Det er mulig å oppfatte bestemmelsen som et ledd i en gradvis oppmykning av reglene om bevæpning. I alle tilfelle synes det uhensiktsmessig at en slik beslutning tillegges politidirektøren og ikke politisk ledelse. Dette særlig uten at en har evaluert den vesentlige endringen i våpeninstruksen av 1. oktober 2013 ved at det er framskutt lagring i samtlige politibiler.

Til § 9 forøvrig

At kompetansen til å beordre bevæpning i de alminnelige tilfellene tillegges operasjonsleder er fornuftig. For det første er dette tidsbesparende. Videre antas utviklingen av mer profesjonelle operasjonsledere å sikre at beslutningene har den tilstrekkelige kvalitet.

I femte ledd bokstav b fremgår det at bevæpning av tjenestepersoner i PST treffes av sjef PST. Ofte vil disse personene kunne bistå de politidistriktene de er administrativt underlagt, noe som i praksis ofte skjer, herunder ved VIP-besøk og større operasjoner som f.eks. «OP Sommer». Det vil derfor være hensiktsmessig at det tas inn i bestemmelsen at også politimestrene i de respektive distrikt kan gi bevæpingsordre til det PST-personellet som er tilordnet det enkelte distrikt.

Dersom ikke femte ledd bokstav e fjernes, jf. over, må den i alle tilfelle omskrives. Antakelig er den ment å regulere bevæpning av ansatte i Politidirektoratet, uten at dette fremstår som klart. Men forutsatt en slik hensikt, bør to endringer gjøres. For det første må den tilpasses formen i øvrige alternativer i femte ledd, slik at det fremgår hvem (antakelig politidirektøren) som beslutter bevæpning for tjenestepersoner i direktoratet. For det annet rimer det dårlig med språkbruk forøvrig å omtale direktoratet som et «særorgan».

Til § 13

En er usikker på i hvilken grad ordet «absolutt» fremmer et meningsinnhold i bestemmelsen. Sett i sammenheng med bestemmelsens øvrige vilkår, kan en hevde at "absolutt" ikke har en selvstendig betydning, da øvrige vilkår angir en tilstrekkelig høy terskel for når skytevåpen kan brukes.

På den annen side minner ordbruken om at bruk av våpen er "siste virkemiddel" og sikrer en ønsket høy terskel for bruk.

Til § 19

En er enig i at det bør søkt hindret at tjenestepersoner bedriver selvinkriminering gjennom de rapporter de leverer om bruk av våpen. Tilsvarende gjelder bl.a. i transportforhold forklaringer avgitt til Havarikommisjonen. Forslaget til regel er imidlertid noe problematisk.

Da våpeninstruksen er foreslått utferdiget som en kongelig resolusjon, vil denne i rang være underlagt straffeprosessloven, jf. lex superior-prinsippet. Uten en lovendring av denne, vil muligens ikke bevisforbudet i instruksens § 19 ha noen reell virkning, jf. prinsippet om fri bevisføring.

Videre vil en domstol bevisst eller ubevisst kunne legge vekt på de opplysninger som foreligger i en slik rapport, dersom disse fremkommer på et vis under behandlingen av saken. Hensynet til taushetsplikt om disse rapportene bør derfor fremgå av bestemmelsen.

Til utvalgets forslag om endring av bistandsinstruksen § 6 andre ledd

I de tilfeller der forsvaret yter bistand til politiet, vil det være uhensiktsmessig om politimesteren som leder operasjonen må forholde seg til to forskjellige instruksverk. Når en først har funnet at vilkårene for håndhevelsesbistand er oppfylt, vil det ikke være grunn for forsvarets personell å være underlagt strengere vilkår for bruk av våpen enn politiet. Særlig da dette i første rekke vil gjelde ved pågripelser, noe som i politiledete operasjoner vil være svært praktisk.

De ulemper det vil innebære for forsvarets personell å motta ordrer fra annet instruksverk enn sitt eget, overgår klart av de fordeler en slik ordning vil ha.

Det er usikkert om det er grunn til å spesifisere hvilke våpen Forsvaret kan bistå med. For det første kan det være upraktisk med tanke på den våpenutvikling som skjer. For det annet vil det ofte være Forsvarets særegne ressurser som begrunner håndhevelsesbistand. Det kan derfor være kontraproduktivt å gi begrensninger på hvilke våpen som kan nyttes. Dette kommer i tillegg til at forholdsmessighetsprinsippet gjelder i alle tilfelle, slik at det ikke vil benyttes tyngre våpen enn hva oppdraget krever. Det antas at dette i tilstrekkelig grad begrenser med hvilke kaliber og ildkraft våpen brukes mot sivilbefolkningen.

Særskilt til terskler for å true med våpen vs. å skyte

Politidirektoratet har videre særskilt bedt om kommentarer til hvorvidt det bør være forskjellige terskler for adgangen til å true med våpen og adgangen til å skyte med våpen. Det synes hensiktsmessig at det er samme terskel for å true og for å avfyre skudd. Hvorvidt skudd avfyres, avgjøres, som utvalget påpeker, av en forholdsmessighetsvurdering.

Det er i hovedsak tre grunner til at en finner det bør være samme terskel. For det første er det retts teknisk en enklere regel, noe som er praktisk i de situasjoner dette er aktuelt. For

det andre vil situasjonene hvor dette er aktuelt ha en slik flytende overgang, at det vil være uhensiktsmessig å dele denne i en periode hvor trusler er relevant, og en periode hvor skudd er relevant. For det tredje, vil trusler med våpen ha en nærliggende mulighet for at skudd avfyres, om så ved uhell. Dette trekker også i samme retning, at det bør være samme terskel.

Med hilsen

Hugo Henstein
politimester

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 OSLO

Deres referanse
12/2969

Vår referanse
2014/04161-3 008

Dato
31.10.2014

Høringsuttalelse - utkast til ny våpeninstruks for politiet

Det vises til Justisdepartementets høringsnotat av 18. august 2014, vedlagt innstilling/rapport fra en arbeidsgruppe; alt oversendt pr e-post fra POD datert 12. september d.å. med høringsfrist 31. oktober 2014.

Ved Østfold politidistrikt har det vært nedsatt en mindre høringsgruppe, bestående av representanter fra fellesoperativ enhet, retts- og påtaleenheten og en av politistasjonenes ordensavdelinger. I høringsgruppa har det vært stor enighet, og gruppas synspunkter har vært forelagt politimesteren som grunnlag for uttalelsen herfra.

Østfold politidistrikt er enig i at tiden er moden for å få fastsatt en ny våpeninstruks for politiet. Innstillingen fra arbeidsgruppa og høringsnotatet redegjør greit for bakgrunnen for dette.

Østfold politidistrikt har tatt utgangspunkt i høringsnotatets presentasjon av de sentrale forslagene til endringer, i det Justisdepartementet særlig har bedt om at en avgir uttalelse til de forslagene:

3.1.

At ny våpeninstruks skal gjelde bare for skyte-, gass- og sprengvåpen anses fornuftig og er en god forenkling av instruksens regler, samtidig som bruk av pepperspray mv reguleres i egen instruks.

3.2. og 3.5.

Østfold politidistrikt ser det hensiktsmessige i at ny våpeninstruks fastsettes ved Kongelig resolusjon, og at instruksens gjøres mer overordnet, slik at POD får myndighet til å fastsette retningslinjer for tekniske og administrative forhold. Det anses å være i tråd med utviklingen for ledelse av politiet.

At det gis regler for forsvarets våpenbruk ved bistand til politiet anses bra og det er tydeliggjørende når det tilrås at våpeninstruksens vilkår for politiet skal gjelde fullt ut ved håndhevingsbistand. Opplæring og trening for oppdrag i fredstid til bistand for politiet

Østfold politidistrikt

Retts- og påtaleenheten, besøk: Rådmann Siras vei 8
Post: Postboks 73, 1701 SARPSBORG
Tlf: 69 02 70 00 Faks: 69 02 71 50
E-post: post.ostfold@politiet.no

Org. nr.: 983 996 078
Bankgiro: 7694.05.11581

forutsettes. Forslaget om at POD blir gitt myndighet til å kunne godkjenne bruk av andre typer skytevåpen under forsvarets bistand til politiet enn de som er godkjent for bruk i politiet tiltredes. Samfunnet må i det enkelte oppdraget kunne nyttiggjøre seg av den kapasiteten og kompetansen det innebærer, noe annet ville sette forsvarets evne og mulighet til bistand kvalitativt tilbake. En anser det altså ikke hensiktsmessig at politiets våpeninstruks har faste regler for hvilke skytevåpen forsvaret kan benytte ved håndhevingsbistand.

3.3.

Forslaget til materielle endringer i gjeldende ordning for bevæpningskompetanse tiltredes. Operasjonsleder er normalt tett på situasjonen og anses godt i stand til å ta en rask vurdering av situasjonen og gi bevæpningsordre i akutt farlige situasjoner. Denne ordningen uttrykkes tydelig i høringsnotatet. Utkastet til instruks § 9 nr 1, bokstav a sammenholdt med nr 2, bokstav a er ikke formulert så tydelig. Det bør vurderes å klargjøre endringen i forskrifteksten, etter mønster av teksten i § 9 nr 2 c eller lignende.

Det er videre viktig, som påpekt i innstillingen, at det store antallet operasjonsledere som etter ny ordning vil få primærkompetansen til bevæpning, har en arena for å sikre en mest mulig enhetlig bevæpningspraksis. Den foreslåtte endringen synes hensiktsmessig sett i sammenheng med ordningen med framskutt lagring av skytevåpen, som har vist seg å fungere godt for vårt distrikt.

En er noe usikker på om utkastet til instruks § 9 nr 4 bokstav a er dekkende for drøftingen og konklusjonen til i innstillingen pkt 4.4.3. Det er viktig at reglene rundt bevæpningskompetansen ved ulike distriktsoverskridende bevæpningsoppdrag er klare, så de ikke levner tvil eller unødige diskusjoner.

3.4.

Østfold politidistrikt har ikke merknader til forslaget om å ta bort kravet til *umiddelbar* pågripelse utover at begrunnelse inntatt i innstillingen pkt 6.7.5 er god. Skjerpet sannsynlighetskrav i instruksutkastet § 13 nr 1 bokstav b, pkt ii) tiltredes.

3.6.

Endringer i reglene om rapportering av våpenbruk, slik at tjenestemannens rapport ikke skal benyttes i en eventuell straffesak imøteses som viktig for å sikre polititjenestemenn samme vern mot selvinkriminering som andre med status mistenkt i straffesak.

At leder for den bevæpnede aksjonen i ny instruks § 19 rapporterer i linja til politisjefen anses hensiktsmessig. Begge disse rapportene er viktige for politisjefens innrapportering til POD, men kan også fylle andre viktige formål. Det nærmere innholdet i rapporten reguleres ikke i instruks. Det bør vurderes utarbeidet/ benyttet standard formular for rapportering, for å sikre forventet innhold/opplysninger. Bruk av standardformular vil kunne lette bruken av opplysninger, f eks til forskning/læring og ved internkontroll. Arbeidsgruppas drøfting i pkt 9.5.2 og 9.5.3 er bra og forslaget til instruksendring helt riktig.

4.

Gjeldende prinsipp om et ubevæpnet politi er i utgangspunktet godt, også sett hen til den senere samfunnsutviklingen. Erfaringene fra sommeren 2014 med generell bevæpning som varte i en uke, ga eksempler på at i mange oppdrag er det mindre hensiktsmessig å være bevæpnet, f eks i større folkemengder. Erfaringene fra eget politidistrikt viser at det ikke er under ordinære oppdrag eller på åpen gate at det er behov for eller hensiktsmessig med bevæpning. Det er i de spesielle oppdragene behovet for bevæpning kan oppstå; og at alt av

verneutstyr, ett- og tohånds våpen er med i bilen sammen med rask beslutning om bevæpning når det trengs, anses som det viktigste tiltaket når det ikke er planlagt oppdrag.

En ser at det er lite hensiktsmessig som etter gjeldende våpeninstruks § 10 første ledd bokstav d at politisjef kan gi ordre om bevæpning når Justisdepartementet har samtykke i eller beordret at bevæpningen foretas til løsning av spesielle oppdrag, eller under særlige forhold. At POD i stedet gis kompetansen, synes mest riktig ut fra dagens organisering av politiets ledelse. Erfaringen fra OP-sommer danner et nyttig bakteppe.

Steven Hasseldal

Saksbehandler:

Unni Lineikro, politiinspektør, leder av retts- og påtaleenheten

POLITIET

POLITIMESTEREN

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 OSLO

<i>Deres referanse</i>	<i>Vår referanse</i>	<i>Dato</i>
201402916	2014/04919-3 310	04.11.2014

Høringsuttalelse – ny våpeninstruks for politiet

Vi viser til brev av 09.09.2014 med utkast til ny våpeninstruks.

Romerike politidistrikt synes forslaget til ny instruks er bra.

Særlig synes vi det er riktig at beslutningskompetansen på bevæpning foreslås delegert ned til operasjonsledernivået, jf forslagets § 9.2.a. jf § 9.1.a. Likedan er det fornuftig at oppdrag med bevæpning som går gjennom flere politidistrikt, forenkles slik at det er tilstrekkelig med varsling til øvrige politidistrikt ved operasjonsleder. Med de foreslåtte rapporteringsrutiner vil politimester fortsatt være orientert om praksis og sakene og slik sett kunne påse at de faglige vurderingene er på et riktig nivå.

Det er viktig at fullmaktene som gis i § 4 er innrettet mest mulig praktisk. Definisjonen av operasjonsleder og innsatsleder blir noe begrenset når man stiller krav om at vedkommende skal være tilsatt i stillingen. Ofte er det flere operasjonsledere og assisterende operasjonsledere på jobb samtidig. Det er heller ikke upraktisk at pga sykdom/ferie/turnover så kan funksjonen være ivarettatt av en som ikke er tilsatt i stilling som operasjonsleder, men som får funksjonen der og da på et aktuelt sett. Vi vil derfor foreslå at instruksens presiserer at det er den som er i *funksjonen* som har kompetansen. Det vil som ellers være politimesterens ansvar at de som er i funksjonen har nødvendig kompetanse. Bruken av ordet *tilsatt* bør dermed tas ut. Vår erfaring tilsier at dette vil fungere bra og at faglig kvalitet vil være godt ivarettatt. Ved vårt forslag får man begrenset beslutningskompetansen til den som til enhver tid fungerer som operasjonsleder eller innsatsleder.

Med hilsen

Bjørn Vandvik

Romerike politidistrikt

Politimesteren, besøk: Jonas Liesgt 20
Post: Postboks 354, N-2001 Lillestrøm
Tlf: 64 84 20 00 Faks: 64 84 20 01
E-post: post.romerike@politiet.no

Bankgiro: 7694.05.07959

POLITIET

Politidirektoratet
Pb 8051 dep
0031 Oslo

Deres referanse

Vår referanse
201407150

Dato
6. november 2014

Høring - våpeninstruks for politiet

Det vises til mail av 12. september 2014, med utsendelse av departementets høringsbrev om ny våpeninstruks for politiet av 18. august, med frist for besvarelse til 31. oktober. En varslet og mindre fristoversittelse beklages.

Vår besvarelse følger denne disposisjonen:

1 Innledning.....	1
2 Kort om bevningsdebatten i politiet.....	2
3 Det ikke utredede spørsmålet om generell bevnings.....	3
a) Arbeidsgruppens mandat og tidligere vurderinger av bevningssspørsmål i politiet.....	3
Politiets bevningsadgang.....	3
Det prinsipielle utgangspunkt.....	3
b) Lovkravet, misntemiddelprinsippet og lokal generell bevnings.....	4
c) Hva vet vi om norsk bruk av skytevåpen sammenlignet med andre land?.....	5
d) Situasjonen i politidistriktene idag.....	6
e)Hva er begrunnelsen for forslaget om generell lokal bevnings?.....	6
f) Behov og konsekvenser som springer ut av en ordning med generell lokal bevnings.....	7
g) Konklusjon.....	8
4 Merknader til arbeidsgruppens forslag til ny våpeninstruks.....	9
5 Avslutning.....	13

1 Innledning

I departementets høringsbrev vises det til rapport fra Myhrer-utvalget fra september 2013, som har utredet ulike sider av bevnings for politiet, hvorav noen ble iverksatt 1. oktober 2013 (regulering av fremskutt lagring og oppbevaring av ammunisjon til våpen i fremskutt lagring). Departementets høringsbrev gjennomgår i korte trekk Myhrerutvalgets forslag og viser til det som er utredet der. Utvalgets forslag til forskriftstekst fremlegges uten endringer. Men avslutningsvis fremgår det av departementets høringsbrev at det *i tillegg* til de forslagene som springer ut av Myhrerutvalgets utredning, fremsettes det også forslag om "endring i væpningspraksisen" (høringsbrevets pkt. 4). Dette er i forslaget til instruks nedfelt i § 5 nr. bokstav d), § 9 nr. 1 bokstav c), nr. 2 bokstav d), nr. 4 bokstav c), nr. 5 bokstav e), og innebærer at Politidirektoratet kan bestemme at alle tjenestepersoner eller

Oslo politidistrikt

91 Strategisk Stab, besøk: Grønlandsleiret 44, 0190 OSLO
Post: Postboks 8101 Dep, 0032 OSLO
Tlf: 22 66 90 50 Faks: 22 66 87 01

Org. nr.: 961398142
Postgiro: 7694.05.08319

nærmere bestemte tjenestegrupper i et politidistrikt eller særorgan skal bære enhånds skytevåpen "i den daglige tjenesten" når det er "hensiktsmessig". (Heretter omtalt som "lokal generell bevæpning").

Spørsmålet om generell bevæpning av politiet i Norge er ikke utredet, og knapt begrunnet, utover at det vises til at det i "Regjeringsfråsegna s. 17 står at regjeringa vil "[å]pne for generell bevæpning i de politidistrikter der politiet selv mener det er den beste løsningen". I høringsbrevet er det vist til at "talet på væpningstilfelle har auka drastisk dei siste 20 åra", at "samfunns- og politistrukturen at politiet i mindre grad enn før har oversyn over over kva situasjoner som krev væpning. Dette gjer at politipatruljer i ordinær teneste må være utrusta og budde på å skulle gripe inn i situasjonar som krev rask tilgang til skytevåpen". Videre fremholdes det at "tenestepersonane sin kompetanse vorte vesentlig styrka", og at "dei fleste væpningstilfella er knytt til tettbygd strøk, og at vel ein tredjedel av desse skjer i Oslo politidistrikt". Departementet har vidare over tre knappe avsnitt vist til "ordninga for væpning i Sverige, Danmark og Finland".

Den foreslåtte endringen har åpenbart en konsekvens for den utredede delen av forslaget til ny våpeninstruks, men dette er ikke berørt eller problematisert utover at det er presisert at ordningen med fremskutt lagring av tohåndsvåpen ikke skal endres, og at "væpning med tohåndsvåpen skal skje etter særskilt ordre for det konkrete tenesteoppdrag". Utover dette legger departementet til grunn at "ordninga vil difor kunne gjennomførast med gjeldande treningsstandard", og at dette "truleg vil møte dei krav til treningsstandard som eit krav om generell væpning vil sette til tenestepersonane".

2 Kort om bevæpningsdebatten i politiet

Ønske om generell bevæpning av politiet har vært fremmet fra politihold tidligere, og kom sterkt til uttrykk i vedtak fra PF's landsmote i november 2012, hvor 71 delegater stemte ja til generell bevæpning, mens 53 stemte mot. Vedtaket var mot forbundsstyrets innstilling.

I debatten fremkom det klare synspunkter for og mot, men flere tok også til orde for mellomløsninger, hvor bl.a. ordningen med fremskutt lagring ble utvidet. Det er også verdt å merke seg at det fremkom kritikk av Politidirektoratet og Justisdepartementets sendrekthet med å behandle flere av PF's krav som fremkom på landsmotet året for: Endringer av våpeninstruksen i forhold til kjønnsnøytrale betegnelser, obligatorisk fremskutt lagring av en- og tohånds våpen, personlige våpen, bedret opplæring av operativt mannskap, nedsettelse av utvalg for å utrede alle sider ved bruk av "mindre dødelige våpen" (bl.a. elektroshokkvåpen), regelverket for oppbevaring av ammunisjon og plombering av våpen.¹

Debatten er verdt å merke seg av flere grunner. For det første kom vedtaket i 2012 som en reaksjon på at det ikke skjedde noen oppfølging av svært rimelige og velbegrunnede krav og ønsker fra politiet om endring og utvikling av våpeninstruks og væpningspraksis. I oktober 2013 ble imidlertid regler om fremskutt lagring og oppbevaring av ammunisjon og plombering av våpen omsider endret. Mange politidistrikt har skaffet mannskaper personlige våpen, og noen politidistrikter har økt omfanget av operativ trening. Forslaget til ny våpeninstruks som var ferdig september 2013 imotekommer kravet om kjønnsnøytrale betegnelser, og korter ned beslutningsstigen ved at primærkompetansen legges til

¹ Politiforum - <http://www.politiforum.no/PF+sier+ja+til+bev%C3%A6pning+av+politiet.d25-SvBzQXj.ips>

operasjonsleder. De høyst betimelige kravene fra landsmotet i 2011 er dermed langt på vei ivare tatt.

For det andre har det så vidt vites aldri vært bedt om, begrunnet eller diskutert en ordning hvor regler vedrørende bevæpning skal være ulike fra distrikt til distrikt. Dette er heller ikke en ordning kjent fra andre land. I Norge har det vært en sterk tradisjon for et enhetlig politi, og selv på et landsmøte med delegater fra hele landet med ulikt syn på spørsmålet om bevæpning, ble det åpenbart ikke fremmet noe forslag til vedtak om at praksisen skulle være ulik.

Det synes som om både "ja" og "nei"-siden baserer sine oppfatninger på egne erfaringer, generelle henvisninger til "verdigrunnlag", enkeltopplevelser og for noen at våpen er et "verktøy", og dermed like selvsagt at politiet har det i beltet som en snekker har hammer der. Andre viser til risikoen våpenet vil representere for tjenestepersonenes sikkerhet osv. Det har ikke vært noen utredning, innhenting av erfaringer fra andre land, vurdering av ulike modeller – herunder alternativer til skytevåpen osv.

3 Det ikke utredede spørsmålet om generell bevæpning

Oslo politidistrikt vil i det følgende fremsette synspunkter på det ikke utredede spørsmålet om generell bevæpning, og deretter på arbeidsgruppens utredning om forslaget til ny våpeninstruks for politiet.

a) Arbeidsgruppens mandat og tidligere vurderinger av bevæpnings spørsmål i politiet

For så vidt gjelder Myhrerutvalgets utredning, satte som nevnt over departementet 16. mai 2012 ned denne arbeidsgruppen for å utrede forslag til ny våpeninstruks i politiet. Her var det i mandatet uttrykkelig uttalt at "Forslaget skal legge til grunn det gjeldende prinsippet om et ubevæpnet politi med sivil profil. Det skal ikke vurderes hvorvidt politiet skal være bevæpnet på generelt grunnlag".

Dette må bl.a. ha hatt sin bakgrunn i Politimeldingen (St.meld nr. 42 (2004-2005) *Politiets rolle og oppgaver* hvor spørsmålet om generell bevæpning sist ble drøftet. Her anføres bl.a.:

Politiets bevæpningsadgang

Regjeringen ønsker å videreføre ordningen med et ubevæpnet politi i Norge. En ubevæpnet politi- og lensmannsetat underbygger etatens sivile preg. Selv om enkelte trekk ved samfunns- og kriminalitetsutviklingen er bekymringsfull, er det regjeringens syn at utviklingstrekkene generelt ikke er tilstrekkelige til å begrunne alminnelig bevæpning av norsk politi i overskuelig fremtid. Det er imidlertid viktig å følge utviklingen nøye, og om nødvendig finne effektive tiltak innen gjeldende rammer for politiets bruk av våpen. (..)

Det prinsipielle utgangspunkt

Det er en grunnholdning i vår rettstradisjon at politiet ikke skal benytte sterkere virkemidler enn det som strengt tatt er nødvendig i den aktuelle situasjon, jf. politilovens § 6. Det sivile og ubevæpnede politi synes å ha dannet grunnlag for det høye tillitsnivå som hittil har preget forholdet mellom publikum og politi i Norge. Det antas å være tillitskapende og konfliktdependende at politiet i det lengste nøler med å ta i bruk så sterke virkemidler som våpen. Et sentralt polititaktisk element er planlegging og organisering av innsatsen med sikte på å unngå å måtte bruke våpen.

Ingen, verken potensielle lovbrøyttere, politiet selv, eller enda viktigere, uskyldig tredjepart, skal i unødig grad bli skadelidende under en politioperasjon. Derfor er et av prinsippene til det ubevæpnede politiet, at tjenestemenn som settes til bevæpnet oppdrag, skal være kompetent og ha nødvendig verneutstyr for oppgaven, se nedenfor.

Det er fra samfunnets side uakseptabelt at kriminelle ved hjelp av våpen kan anvende makt for å gjennomføre ran og utpressing. Enkelte ganger har politiet behov for særlig rask utrykning til et åsted. Gjeldende regler for bevæpning og tilgang til våpen har blitt kritisert fordi politiets utrykning forsinkes og vanskeliggjør en adekvat og rask reaksjon. Politiets personell og tredjepart kan i slike tilfeller bli satt i direkte livstruende situasjoner. Videre har vært hevdet at et ubevæpnet politi gir et for svakt signal i forhold til de tyngste kriminelle aktørene. På den annen side er det vanskelig å se at alminnelig bevæpning løser alle problemer. I en vurdering av det prinsipielle utgangspunkt, må en ta hensyn til forhold som taktisk tilnærming, alternative metoder, kompenserende tiltak og erfaringer fra andre sammenlignbare land. Slike forhold omtales nedenfor.”

Da dette ble behandlet i Stortinget i Innst. S nr. 145 (2004-2005) uttalte en enstemmig *Justiskomitee*:

”Regjeringen ønsker å videreføre ordningen med et ubevæpnet politi i Norge. En ubevæpnet politi- og lensmannsetat underbygger etatsens sivile preg. Selv om enkelte trekk ved samfunns- og kriminalitetsutviklingen er bekymringsfull, er det Regjeringens syn at utviklingstrekkene generelt ikke er tilstrekkelige til å begrunne alminnelig bevæpning av norsk politi i overskuelig fremtid. Det er imidlertid viktig å følge utviklingen nøye, og om nødvendig finne effektive tiltak innen gjeldende rammer for politiets bruk av våpen. (...) Komiteen ønsker å ha et fortsatt ubevæpnet politi med muligheter for fremskutt lagring av våpen.”

b) Lovskravet, minstemiddelprinsippet og lokal generell bevæpning

Våpeninstruksen er en instruks som kan endres av regjeringen, og ikke som en lov som krever demokratisk og offentlig Stortingsbehandling for vedtakelse og endring. Arbeidsgruppen har på side 40 og utover droftet om våpeninstruksen – som for eksempel i Danmark – bør være lovfestet i politiloven, og herunder også om det er et krav etter lovskravet i EMK art 2 at retten til å utøve dødelig makt skal ha lovs rang. Arbeidsgruppen påpeker at lovskontrollen vil gi Stortinget en direkte kontroll med rammene som for den utøvende makts mest inngripende maktmidler. Arbeidsgruppen konkluderer ikke ferdig på dette punktet, og viser til at det uansett ”ikke er gjort erfaringer som åpenbart gjør det nødvendig å revurdere dette standpunktet” [Ot.prop. nr 22 (1994-95) om ikke å innta våpeninstruksen i politiloven]. Det vises også til at det vil være en mye raskere prosess å få endret en forskrift enn en lov. Hensett til at tilblivelsen av ny våpeninstruks har tatt usedvanlig lang tid, og at departementet nå foreslår å innføre generell bevæpning uten noen form for utredning eller tilsynelatende å ville forelegge spørsmålet for Stortinget, synes dette argumentet for å beholde ”formatet” Kgl. Res. å være vesentlig svekket. Uansett er det ikke urimelig å anta ut fra utvalgets argumentasjon at dersom mandatet ville ha omfattet utredning av generell bevæpning, ville utvalget ha ment at det ville vært et behov for lovfesting via politiloven.

Etter Oslo politidistrikts oppfatning er det i tilknytning til spørsmålet om innføring av generell bevæpning grunn til å merke seg arbeidsutvalgets merknader i pkt. 2.7.3.5 i tilknytning til spørsmålet om bruk av elektrosjokkvåpen – sk. tasers – som bl.a. britisk politi er utstyrt med i daglig tjeneste. Det er et ikke-dødelig, men kraftig våpen som kan sette en person ut av spill øyeblikkelig.

Arbeidsgruppen har vurdert om det bør åpnes for at også denne type våpen kan brukes av politiet etter nærmere godkjenning av Politidirektoratet, men har konkludert negativt på dette punktet. Hovedbegrunnelsene for dette er at det etter arbeidsgruppens vurdering ikke er dokumentert et tilstrekkelig behov for et slikt middel. Et slikt behov kan vise seg på to måter: Dels ved at det finnes mange eksempler på situasjoner som politiet ikke har kunnet takle ved mindre inngripende midler, som fysisk maktanvendelse, slagvåpen og pepperspray i kombinasjon med beskyttelsesutstyr som vest og skjold. Og dels ved at det er dokumentert et overforbruk av trusler med eller bruk av skytevåpen, og hvor det hadde vært tilstrekkelig med bruk av elektrosjokkvåpen. Etter det arbeidsgruppen kjenner til, foreligger det ikke i noen av retningene noe klart behov som kan begrunne innføring av en slik ny våpentype. Til dette kan det innvendes at uansett dokumentert behov, representerer elektrosjokkvåpen et maktmiddeltrinn mellom fysisk maktanvendelse, slagvåpen og pepperspray, og trussel med og bruk av skytevåpen. Siden situasjoner som politiet må takle kommer i alle former, fasonger og graderinger, vil det åpenbart finnes situasjoner hvor elektrosjokkvåpen er det mest hensiktsmessige. Det kan derfor hevdes at man burde sørge for at politiet også hadde tilgang på dette middelet. Skal det ha noen mening å åpne for bruk av elektrosjokkvåpen i politiet, måtte det også innebære at denne våpentypen kunne gjøres til en del av den ordinære utrustningen ved visse typer tjeneste. Erfaringer fra andre land som har innført eller gjennomført prøveordninger med bruk av elektrosjokkvåpen, synes imidlertid å være at når tjenestepersonene har tilgang på slikt våpen, vil det bli brukt i ganske stor grad, også der lempeligere midler ville ha fort frem. Når det, slik arbeidsgruppen vurderer det, så langt ikke er dokumentert et klart behov, vil innføring av elektrosjokkvåpen derfor legges til rette for en økt bruk av inngripende maktmidler fra politiet side. Dette har vært utslagsgivende for arbeidsgruppens negative konklusjon.

Synspunktene har for det første en overføringsverdi til vurderingen av om generell bevæpning skal innføres, men reiser også spørsmål om hvorvidt staten må eller bør vurdere bruk av slike ikke-dodelige våpen samtidig med spørsmålet om skytevåpen.

c) Hva vet vi om norsk bruk av skytevåpen sammenlignet med andre land?

I "Politiets bruk av skytevåpen i Norden (PHS 2005) fremgår at

"Vid förutsebara situationer der polisen kan komma att avlossna skott finns inga avgorande olikheter i de grunleggande förutsetningarna mellan lendarna. Med skjutvapen til hands kan poliserna i samtliga lendar inngripa i sådana fall. Den fundamentala skillnaden finns vid hastigt upkomna situationer. Den norska taktiken går då i princip ut på att frysa situationen, erhålla en beväpningsorder och att organisera en väpnad styrka för att lösa uppgiften. Dermed skapas ett större utrymme för möjligheter att lösa situationen utan skottlossning".

Videre viser denne rapporten til tall for antall tilfelle pr million innbyggere pr år der politiet avfyrrer skudd. I Danmark var tallet 2,7, Finland 3,0, Sverige 2,9 og Norge 0,5 (s. 147). De tilsvarende tallene for å skade eller drepe en person var for Danmark 0,86, Finland 0,39, Sverige 0,84 og Norge 0,26. Hva som skjuler seg bak tallene – om politiet i øvrige nordiske land skyter for ofte, eller om norske politifolk skyter for sjeldent vet vi lite om – ei heller hva som evt er grunnen til at norske politifolk skyter for sjeldent. Et forslag om generell bevæpning nå ville vært en god anledning til å innhente nytt materiale og utføre/innhente oppdatert forskning.

I Storbritannia er ikke politiet bevæpnet til vanlig, men politidistriktene har sk. "armed response units" som tilkalles ved behov. De fleste operative er imidlertid utstyrt med ikke-dodelig våpen (elektrosjokkpistol).

Arbeidsgruppen som utredet forslaget til ny våpeninstruks, har i sin innstilling av 13. september 2013 side 62 gjengitt utviklingen i antall bevæpninger, trusler med skytevåpen og situasjoner hvor det er avfyrt skudd. I løpet av de siste 20 år er antall bevæpningstilfeller og situasjoner hvor politiet truer med skytevåpen økt med ca. 250% (ca 1000/2700 og 30/70). Antall tilfeller hvor det er avfyrt skudd har imidlertid vært tilnærmet konstant lavt i hele perioden. Dette er et viktig faktum. Selv om det er behov for ytterligere forskning omkring dette, er det all grunn til å tro at en vesentlig forklaring på dette er at det norske våpenregime skaper «store utrymme for muligheter att løsa situationen utan skottlossning», jf. sitatet ovenfor. En annen forklaring kan være at tjenestepersoner skyter for lite (lar en situasjon gå for langt) fordi man ikke stoler på egen ferdighet med skytevåpenet. *O* dette er riktig, vil også det være et viktig faktum.

I «Police Use of Force» (Kuhns & Knutsson, ed., 2010) behandles politiets bruk av våpen i mange land, herunder betydningen av bevæpning i forhold til tjenestepersoners egen sikkerhet. Her kommer f.eks forhold som faren for at tjenestepersonene blir «overconfident» og utsetter seg selv for (unødig) fare inn, og hvilken betydning politiets våpenbruk har for forholdet til publikums tillit generelt.

d) Situasjonen i politidistriktene i dag

En- og tohåndsvåpen lagres i politidistriktets patruljebiler i fastmonterte skrin. Det er mulighet for lagring av våpen i andre typer biler og fartøy mv i et mer fleksibelt opplegg. Nødvendige endringer som adgang til å bære ammunisjon i beltet er (omsider) kommet på plass. Det kan dermed sies at norsk politi – i alle fall politiet i Oslo – er et svært bevæpnet ubevæpnet politi. Selv i land hvor tjenestepersoner er bevæpnet i daglig tjeneste (pistol eller revolver) har ikke tjenestepersonene tilgang til tohåndsvåpen i fremskutt lagring, disse er forbeholdt spesielle enheter. Siden det forutsettes at fremskutt lagring av tohåndsvåpen skal fortsette samtidig med at det åpnes for generell bevæpning med tohåndsvåpen, går norsk politi gå fra en ubevæpnet profil til å bli av det tyngst bevæpnede politiet, i alle fall i forhold til land vi kan sammenligne oss med. Hvorvidt det er ønskelig – eller hvilke samfunnsmessige endringer i Norge som gjør dette berettiget – er verken klart eller kjent.

e) Hva er begrunnelsen for forslaget om generell lokal bevæpning?

Myhrerutvalget leverte som tidligere anført sin rapport den 13. september 2013, et relativt omfattende arbeid på nesten 250 sider. Her foreslås bl.a. kortere linjer i vurdering av bevæpning og utvidet adgang til fremskutt lagring av våpen i andre kjøretøy enn biler. Forslaget legger også opp til større fleksibilitet og adgang til å tilpasse lagring av våpen mv i henhold til nye tekniske løsninger som blir tilgjengelige, uten å måtte avvente forskriftsendringer i våpeninstruksen. Arbeidsgruppens rapport er omfattende og grundig, og drøfter en lang rekke spørsmål.

Hvorfor – og hvordan – informasjonsinnhenting av betydning for spørsmålet om generell bevæpning ikke skal utredes og underkastes en minst like grundig vurdering er for oss uforståelig. Hva som skal være rammene og vurderingstemaene for Politidirektoratets beslutning om generell bevæpning for alle eller noen av mannskapene i et distrikt er fraværende, utover en henvisning til samfunnsutvikling og behovet for rask tilgang til våpen i tettbygde strøk, da særlig Oslo.

Det er utvilsomt riktig at det største antallet bevæpninger skjer i Oslo, men det er også mye annet av relevans å påpeke. Oslo er landets hovedstad, med bygninger, funksjoner,

personer, arrangementer osv som krever særlige beskyttelsestiltak. Mot dette bakteppet er økningen i antallet bevæpninger en ventet utvikling, og det er viktig å fastholde at antallet løsnede skudd ikke øker, men holder seg stabilt. Kriminaliteten går ned, men kanskje blir den mer alvorlig. Det vet vi ikke, og vi vet heller ikke hvordan en bevæpning av politiet vil påvirke politiets motkrefter. Videre kan det påpekes at det neppe er noen andre politidistrikter som har ansvar for et så vidt geografisk lite område som Oslo, og med så mange bistandsressurser meget raskt tilgjengelig. For Oslos del er mao situasjonen helt annerledes enn for andre distrikter, hvor avstandene er store, bistanden langt unna, men hvor også anledningene man bevæpner seg er langt færre. Mannskaper i Oslo politidistrikt har erfaring med bevæpnede oppdrag, og det kan nok også hevdes at de har mer "mengdetrening" i å takle vanskelige oppdrag enn mange andre mannskaper i andre distrikt. Det er mao ikke *gitt* at det er Oslo politidistrikt hvor et behov for generell bevæpning er størst. Å bestemme hvilke distrikter en evt foreslått ordning skal gjelde for, skal tilsynelatende være basert på ren synsing. Uansett – slik det er påpekt under i pkt. 4 i tilknytning til forslaget § 9 nr 1 b (s. 12) gir arbeidsgruppens forslag til bevæpning i særlige situasjoner tilstrekkelig anledning for politiet til å innrette seg hensiktsmessig i en påkommende situasjon uten at det skal være etablert en ordning med fast bevæpning.

f) Behov og konsekvenser som springer ut av en ordning med generell lokal bevæpning

I forslaget er det vist til at "Politidirektoratet" kan beslutte at "alle tjenestepersoner eller nærmere bestemte tjenestegrupper" i politidistriktet/særorganet kan bære enhåndsvåpen "i den daglige tjenesten". Direktoratet kan beslutte dette når det er "hensiktsmessig" ut fra "trusselvurderinger og tilgjengelig informasjon".

Hva hensiktsmessighetsskjønnet skal knytte seg til er ukjent, og det er heller ikke gitt noen veiledning i hva som skal være "tilgjengelig informasjon". Formentlig må trusselvurderinger og "tilgjengelig informasjon" løpende vurderes. Hvilken varighet skal en slik beslutning ha? Når bør den eller skal den revideres? Det kan være grunn til å vise til arbeidsgruppens forslag til instruks § 9 nr 1 bokstav b, hvor politimesteren kan beslutte bevæpning når "trusselvurderinger og tilgjengelig informasjon" gjør det "nødvendig" for å beskytte "personer, objekter eller virksomheter". Forskjellen mellom disse bestemmelsene er ikke kommentert.

Hva slags notoritet eller saksbehandling skal en slik beslutning om lokal generell bevæpning ha? Hvordan vil det stille seg dersom Politidirektoratet beslutter generell lokal bevæpning for et politidistrikt hvor den lokale politimester er sterkt imot en slik ordning – kan beslutningen påklages – og selvsagt omvendt: Direktoratet tar ikke en anmodning om beslutning til følge.

Mens bevæpningskompetansen er lagt til funksjoner – politimester, operasjonsleder osv, er kompetansen til å beslutte generell lokal bevæpning i departementets forslag lagt til "Politidirektoratet". Dette kan utad være hvem som helst med et direktoratets brevark. Oslo politidistrikt vil uansett mene at rett beslutningsnivå må være politidirektøren.

Mest mystisk og komplisert er likevel begrepet "den daglige tjenesten". Om man ser bort fra de hundretalls ulike oppgavene som våre polititjenestepersoner utfører daglig – fra ulike typer forebygging til lukket og åpen spaning, helikopterflyvning, tekniske spesialoppgaver, barneavhører, pårørendekontakter, terrorbekjempelse, ryttere, planleggere, operasjonsledere, åstedsgranskere, etterrettere, båtførere, etterforskere osv. – og bare ser hen til den

uniformerte ordenstjenesten, er det likevel vanskelig å se at kriteriet ”daglig tjeneste” er letthåndterlig.

Det er ordensstyrken som håndterer de psykisk syke når helsevesenet ber om bistand, eller bringer barnevernsbarn tilbake til institusjonen, fører innsatte inn på cellen i politiarresten, og utgjør hovedressursen i massetjeneste. Det er de som er først på åsted, tar seg inn i folks hjem, men også i tomme bygninger og leter i folkemasser, skal pågripe i en uavklart situasjon, håndtere en eller flere aggressive og berusede personer står for vakthold utenfor bygninger, i rettssaler, ledsager fanger i fly osv i det uendelige. Alt er daglig, men en ”one size fits all” bevæpningsordning virker lite hensiktsmessig. For noen typer tjeneste vil muligens bevæpning være enten ulovlig, eller representere en fare for tjenestepersonen selv. Et annet eksempel er massetjeneste, som utøves etter innøvde konsepter og er ubevæpnet. Massetjeneste innebærer ofte tett fysisk kontakt med publikum, hvor begge hender er ”opptatt”, og er en situasjon hvor det er vanskelig å ha full kontroll med ”løse deler” på utstyret – og en pistol vil utvilsomt være viktig å ikke miste kontroll over. Skal norsk politi, som svensk politi, være bevæpnet på denne måten i massetjeneste? Svensk politi har høstet til dels dramatiske erfaringer med dette. Hvilken betydning vil en evt bevæpnet massetjeneste ha for trening av politiet, og for politiets og publikums sikkerhet? Igjen – det totale fraværet av drøftinger gir ingen rammer for verken politiet eller Politidirektoratet.

Omsider – må det nesten være lov å si – er det ved endringene i våpeninstruksen 1. oktober 2013 etablert en likhet mellom politidistrikter for så vidt gjelder fremskutt lagting. Dette er nyttig og nødvendig i felles trening og ikke minst ved utførelse av operasjoner. Det etableres sentraliserte utdanningstilbud for operasjonsledere og innsatsledere. Det er laget sentrale kurs- og treningsopplegg for taktisk trening for IP-mannskap, det være seg skyteopplæring, terroranslag mv. og massetjeneste er nevnt som eksempel over. Ett annet praktisk – og daglig - eksempel er pågripelse av person, hvor nødvendigheten av kontroll med eget våpen blir svært viktig – og krevende. Dette krever en annen taktisk tilnærming enn når tjenestepersonene ikke har skytevåpen. Det kan hevdes at det er nærmest uforsvarlig å legge til grunn at taktisk tilnærming og innøvde prosedyrer er like for mannskaper med og uten våpen.

Med forslaget vil mannskaper som er utstyrt med våpen til daglig i noen sammenhenger måtte løse oppdrag sammen med tjenestepersoner som ikke har. Vi har hatt et enhetlig politi i Norge, og det er ikke urimelig å hevde at dette har vært hensiktsmessig! Som det er anført over, har det ikke fra politihold vært anført noe ønske om en slik permanent ulikartet ordning. Lokal generell bevæpning har sannsynligvis sider opp mot behovet for trening, innholdet av treningen og den faktiske oppgaveløsningen. Betydningen av å fravike det faglige fellesskapet er ikke berørt av Justisdepartementet, som også har ment at det ikke er behov for endringer i trening – og formentlig treningens innhold.

g) Konklusjon

Politiets bruk av dødelig makt reiser mange omfattende spørsmål, som krever tid og omhyggelighet å besvare, og det er neppe heller slik at det bare er politiet som skal besvare dem. Vi vet dessuten at det er mange meninger om spørsmålet internt i politietaten også, og det er uheldig – for å si det forsiktig – at ikke dette blir gjenstand for en ryddig utredning og vurdering. Det er vanskelig å forstå at behovet for å utstyre tjenestepersoner med skytevåpen er så vidt prekärt er at man verken for eller etter har behov for å kunne redegjøre eller begrunne en så vidt omfattende ordning, endog klarlegge hvordan behovet for generell bevæpning nå fremstår for politiet.

Oslo politidistrikt er ikke kjent med noen tilfeller hvor fravær av pistol festet til kroppen har gjort politiet ute av stand til å beskytte borgerne, eller at noen dødsfall i politiet kan settes i sammenheng med fravær av generell bevæpning (og ikke valgt metodikk). Som nevnt innledningsvis er det likevel mulig at vårt samfunn har endret seg så vidt mye at generell bevæpning representerer en større fordel enn eventuelle ulemper, og å utrede spørsmålet på nytt kan være hensiktsmessig. Dette krever uansett både tid og tanke, og formentlig også stortingsbehandling.

Det er mange ulike syn på generell bevæpning i politiet – og utenfor - og neppe slik at noen tar fullstendig feil og andre har helt rett. Det kan være grunn til å tro at det på landsbasis ikke er et flertall blant innsatspersonell som ønsker fast bevæpning, og det kan også være grunn til å tro at de som gjør det, ikke nødvendigvis ønsker dette utelukkende for å ha et våpen "for hånden", men fordi det oppfattes at bevæpningsordren er vanskelig å innhente fra beslutningstakeren. Dersom dette er riktig, bør det sees nærmere på problemstillingen. Lokal generell bevæpning er en nyskaping det ikke later til å ha vært tenkt mye på noe sted.

Argumenter for og imot, konsekvenser og belastninger for politi, publikum og samfunnet som sådan må avveies. Det er ikke noen spor av en slik avveining i departementets forslag. Det er der verken dokumentert eller redegjort for et sterkt behov for å gjøre endringer ut over det som allerede foreslås i forslaget til ny våpeninstruks. Det er da nær sagt uforståelig at departementet nå på tvers av det et samlet Storting for ikke lang tid tilbake var enig om, ønsker å vrake politiets våpenregime uten en grundig og forstandig utredning av behov og konsekvenser.

4 Merknader til arbeidsgruppens forslag til ny våpeninstruks

Myhrerutvalgets forslag til ny våpeninstruks gir en bred oversikt og drøfter mange spørsmål, og gir et stort bakteppe for gjeldende regelverk og de behov og problemstillinger som knytter seg til bevæpning av politiet. Oslo politidistrikt har hatt representasjon i arbeidsgruppen. Det er ingen vesentlige innvendinger til det fremsatte forslaget, og vi er enige i at selv om de materielle endringer ikke er omfattende, er det hensiktsmessig å lage en ny instruks fremfor å revidere den gamle. Vi tiltrer også at slagvåpen og OC-pepperspray reguleres i egen instruks. For begge deler gjelder at den eksisterende reguleringen er meget knapp og utilfredsstillende, ikke minst i forhold til bruk og rapportering. Vi er også enige i at det er hensiktsmessig at instruksene i minst mulig grad binder seg til tekniske løsninger som kanskje bare er hensiktsmessige og tidsmessige i en kortere periode, men overlater slike løpende vurderinger til Politidirektoratet.

Arbeidsgruppen har hatt blikket for en stor del festet på den uniformerte polititjenesten. For Oslo politidistrikt gjelder at såkalt "sivil bevæpning" (eller skjult bevæpning) er aktuelt for et ganske stort antall tjenstepersoner, tilhørende seksjon for organisert kriminalitet, men også vanlige etterforskningsavsnitt. Siden Oslo politidistrikt også har de nasjonale bistandsenhetene gjelder at tjenstepersoner – sivile og uniformerte - kan være bevæpnet og borte fra eget tjenestested i kortere eller lengre tid. Dette krever en viss tydeliggjøring, jf våre kommentarer under.

I det følgende har vi noen merknader til enkelte bestemmelser.

Forslagets § 2 nr 2 regulerer i hvilken grad instruksen gjelder for Forsvaret. Det følger av henvisningene i forslaget at bestemmelsene om *våpentyper* ikke gjelder for personell fra Forsvaret som bistår politiet. En slik løsning har den fordel at Forsvaret kan bistå politiet med egne våpen, selv om disse ikke finnes på listen over våpen godkjent for bruk i politiet. Dette anses hensiktsmessig så lenge det dreier seg om våpen som i effekt og funksjon er sammenliknbare med politiets våpen. Når det gjelder tyngre våpen kan dette være mer problematisk.

Forsvarets såkalte avdelingsvåpen (eksempelvis skytevåpen med kaliber 12,7 mm) er ofte tyngre enn noen av de våpnene som er godkjent for bruk i politiet (medregnet Beredskapstroppen). Spørsmålet blir derfor om tyngre våpen enn det som er godkjent for bruk i politiet kan benyttes av Forsvarets personell i et bistandsoppdrag - og i så fall i hvilke typer oppdrag.

I høringsnotatet "Om lov om Forsvarets ansvar for å avverge luftbårne terroranslag og Forsvarets bistand til politiet" av 11.07.2013 står det følgende om dette i pkt. 3.5.2.7: "Det har blitt stilt spørsmål om våpentyper som politiet selv ikke disponerer, for eksempel sjømilitære våpen, kan tillates benyttet i forbindelse med bistand til politiet. Departementet mener at dette faller inn under «så langt den passer» og at slike våpen kan brukes gitt at politimesterens bevæpningsordre tillater det". Dette er neppe et rettslig holdbart standpunkt. Det at en politimester skal kunne beslutte å utstyre militære mannskaper med militære våpen som i utgangspunktet er ulovlig å bruke i politiet – i ytterste konsekvens brukt mot sivile - må ha en bedre rettslig forankring enn en "så langt det passer" – formulering i en instruks. Det skal i denne sammenhengen bemerkes at Forsvarets egen våpeninstruks for fredstid: "Tjenestereglement for Forsvaret, Undergruppe 562, Instruks for fredstid for militærpolitiets virksomhet, befals politimyndighet, militære vaktters bruk av våpen og opptreden overfor diplomater, avsnitt C" (forkortet TFF 562C) bestemmer at militære vakter kun kan benytte håndvåpen i fredstid.

Oslo politidistrikt mener derfor at spørsmålet om hvilke våpen Forsvaret kan benytte i et bistandsoppdrag må reguleres nærmere. Dette kan tenkes gjort i politiets våpeninstruks, bistandsinstruks eller (forskrift til) lov om forsvarets bistand til politiet. En mulighet er at forslaget § 5 om Politidirektoratets myndighet utvides med et punkt som gir direktoratet kompetanse til å gi utfyllende bestemmelser om hvilke våpen Forsvaret kan benytte i bistandsoppdrag. En slik utfyllende regulering kan gjøres relativt overordnet.

Manglende regulering av hvilke våpen Forsvaret kan benytte i bistandsoppdrag gjør at dette spørsmålet må avklares fra bistandsoppdrag til bistandsoppdrag, noe som kan forsinke prosessen, føre til ulik praksis og øke faren for ulovlig eller uheldig våpenbruk.

Ved å regulere dette nærmere vil man sikre lik forståelse i politiet og Forsvaret av hvilke våpen som kan benyttes, og på den måten vil man kunne effektivisere både forberedelsene til bistandsoppdrag og korte ned tiden som går med til beslutningsprosessen.

I forslaget del II om lagring skilles det mellom "ordinær lagring" i § 6, og "fremskutt lagring" i § 7. I forslaget § 6 nr. 2 er regulert lagring av våpen utenfor det ordinære tjenestestedet. Det angis at "når det ikke er hensiktsmessig at tjenesten ufores og ledes fra fast tjenestested, kan vedkommende politisjef bestemme at våpen og ammunisjon skal oppbevares på stedet hvorfra tjenesten utføres" (jf. utredningens pkt. 3.2.3). Som eksempel vises det til langvarig væpnet vakthold, operasjoner fjernt fra ordinære væpendepoter osv. I

kommentarene til bestemmelsen (s. 194) omtales dette som en ”midlertidig fremskutt lagring”, som altså politisjef må gi tillatelse til.

At bevæpnet personell er borte fra tjenestestedet – og eget politidistrikt - i kortere eller lengre tid er både praktisk og aktuelt for sivile tjenestepersoner større operasjoner (typisk i orgkrimsaker), som også til dels tilhører nasjonale bistandsressurser, og for uniformert personell, typisk Beredskapstroppen. Tjenestepersonene må lagre sine våpen når de ikke er i bruk. Tilgjengelige lokaler kan være hotellrom eller andre overnattingssteder, i noen tilfeller kan det være lokaler tilhørende det biståtte politidistriktet, eller kjøretøy osv. Det synes ikke praktisk at det er ”politisjef” som skal ha beslutningskompetanse for slik lagring, og det er vel heller ikke helt åpenbart hvilken politisjef som skal ha kompetansen forsåvidt gjelder bistandsoppdrag. Etter Oslo politidistrikts oppfatning er det naturlig å se det slik at det er gitt bevæpningsordre, og det er krav som pålegger den som har ansvaret for våpnene å sørge for sikker og forsvarlig oppbevaring i samsvar med retningslinjer fastsatt av Politidirektoratet, jf forslaget § 6 nr. 4. Denne type midlertidig lagring kan vanskelig betegnes som verken ordinær lagring eller fremskutt lagring. Arbeidsgruppen har benyttet betegnelsen ”midlertidig fremskutt lagring” om det som reguleres i § 6 nr 2 (som altså gjelder ordinær lagring). Pedagogisk sett er dette ikke heldig. Når det er gitt bevæpningsordre, og mannskaper er bevæpnet, er det ikke naturlig eller hensiktsmessig å betegne lagringen av våpen for eksempel mens manskapene sover som ”fremskutt lagring”. For ordens skyld vises det til at Politidirektoratet i Rundskriv 2013/013 har definert ”fremskutt lagring” der våpen og ammunisjon oppbeares tidsavgrenset, jf. pkt. 1.3. I tillegg skilles det mellom *obligatorisk fremskutt lagring* og *fremskutt lagring*. Etter Oslo politidistrikts oppfatning kan det være grunn til å se nærmere på hva som er de beste betegnelse, og hvor den formelle kompetansen til å beslutte lagring for bevæpnede tjenestepersoner som ikke befinner seg i nærheten av tjenestestedet.

Forslagets § 7 om fremskutt lagring er med noen endringer inntatt i gjeldende våpeninstruks § 5 i forbindelse med endring 1. oktober 2013 som følge av Myhrerutvalgets delutredning. I rundskriv 2013/013 fra POD er det presisert at den obligatoriske lagringen gjelder bilpatroljer som inngår i den organiserte ordens- og trafikktjeneste. Dette er en hensiktsmessig presisering, som bør vurderes inntatt i forslaget til forskrift, § 7.

Forslagets § 8 nr 2 fastsetter at bevæpnet personell normalt skal være uniformert, og skytevåpenet skal bæres synlig med mindre tjenestens art eller situasjonen tilsier noe annet. Formuleringen for så vidt gjelder unntaket er langt bedre enn gjeldende våpeninstruks, som kun viser til at ”oppdragets karakter” i ”særlige tilfeller” kan tillate sivil/skjult bevæpning. Dette vil ofte gjelde personell tilhørende orgkrim, men også IP 1 – 4 har fast eller unntaksvis har behov for skjult bevæpning. Det er ingen tvil om at sivil/skjult bevæpning som følge av arbeidsmetodikk og behov skjer oftere enn før, og at etablerte prosedyrer og vurderinger er knyttet til dette.

Etter Oslo politidistrikts oppfatning er formuleringen i forslaget i og for seg tilstrekkelig, men eksemplene i utredningen omkring unntaksbestemmelsen synes noe mangelfulle. Det er ingen tvil om at det er svært viktig at når publikum ser bevæpnede personer, forstår de også at det er politiet de ser. Det er også viktig for andre politimannskaper å vite hvem som er politiets tjenestepersoner. Når forslaget til våpeninstruks viser til bevæpnet personell ”normalt” skal være uniformert, understreker det at det er ”unormalt” når sivilt politi er bevæpnet. Det er etter Oslo politidistrikts mening ikke helt dekkende. Muligens vil ”hovedregel” og ”unntaksvis” være bedre.

Det synes også hensiktsmessig at det indikeres at "uniformert" ikke nødvendigvis er full politiuniform, men kan også være plagg som viser at det er politipersonell på stedet. Plagg som kan brukes som hurtiguniformering benyttes av sivile tjenestepersoner, som er godkjent og i salg via PT.

For så vidt gjelder forslaget til forskriften del III om **bevæpning** har Oslo politidistrikt ingen merknader i tilknytning til arbeidsgruppens forslag til bestemmelser. Vi er enige i at primærkompetansen for bevæpning legges til operasjonsleder, såfremt formaliserte kompetanse- og formalkrav er oppfylt, jf utredningens kommentarer på dette punktet. For de ikke utredede forslagene som gjelder adgang til å fastsette generell og lokal bevæpning, vises det til høringssvarets del om dette over. Det synes likevel hensiktsmessig å påpeke at § 9 nr 1 bokstav b – som følger av Myhrerutvalgets forslag – springer ut av en situasjon som er avgrenset i tid, og hvor det er "nødvendig" med bevæpning. Situasjonen sommeren 2014 med forhøyet beredskap er et eksempel på en slik situasjon. Samme bestemmelse bokstav c) er uten nærmere forklaring eller begrunnelse lagt til av departementet, og viser til at det kan besluttes varig bevæpning av tjenestepersoner "i den daglige tjenesten" når det er "hensiktsmessig" – basert på de samme inngangskriterier som bokstav b. Hva som er "daglig tjeneste", og hva slags trusselvurdering man tenker skal gjelde for et ubestemt tidsrom fremover er ikke angitt noe sted, ei heller hva som vil være "tilgjengelig informasjon", jf også kommentarer om dette over. Disse kriteriene har mening for en avgrenset periode, ikke for begrunnelse for en varig ordning slik Oslo politidistrikt ser det. For øvrig er det vanskelig å se at ikke forslaget § 9 nr 1 bokstav b er tilstrekkelig hjemmel for å bevæpne relevante tjenestepersoner i de funksjoner som har bruk for våpen for en kortere eller lengre periode når dette er nødvendig.

I forslaget til § 12 er gitt generelle rammer for bruk av våpen. Oslo politidistrikt har ingen merknader til forslaget utover å tiltre at bestemmelsen formaliserer leders ansvar for bruk av skytevåpen, men Politidirektoratet har i sin oversendelse av departementets høringsbrev gitt uttrykk for at arbeidsgruppens innstilling synes å forutsette at vilkårene for å avfyre skudd må være oppfylt for å kunne true med skytevåpen, og spør om politidistriktenes vurdering om det er behov for en definisjon av hva som er "trussel om bruk".

Arbeidsgruppen har selv stilt spørsmålet om hva det innebærer å true med bruk av skytevåpen, og om vilkårene for dette er eller bør være de samme som for den bruken som består i å avfyre skudd (s. 130 og 132). Arbeidsgruppen anfører på s. 132 at det ikke er praktisk mulig å gjøre dette:

Et spørsmål som krever en særskilt avklaring, er om "bruk av skytevåpen" i våpeninstruksens forstand består av to ulike type handlinger: Å true med skytevåpen og å avfyre skudd (varselskudd, vådeskudd eller rettet skudd). (...) Problemstillingen var særlig foranlediget av behovet for å skille "trussel med skytevåpen" fra "bruk av skytevåpen", siden gjeldende instruks § 24 krever at det skal gis særskilt innberetning for disse typer handlinger.

Arbeidsgruppen konkluderte i pkt. 2.7 med at det ikke var noen behov for en slik definisjon. Slik arbeidsgruppen ser det, er det heller ikke praktisk mulig å utforme en bestemmelse som tilstrekkelig presist angir når det er anledning til å true med skytevåpen. Når det vil være adgang til å true med skytevåpen, reguleres av at det for det første må være en situasjon hvor det er anledning til å bevæpne seg. Dernest må situasjonen ha konkretisert seg i form av en av de farer hvor bruk av skytevåpen kan anses som berettiget og

forholdsmessig, jf. her også drøftelsen foran i pkt. 5.3.3. Om det på veien fra bevæpning til avfiring av skudd er berettiget å true med bruk av skytevåpen, må avgjøres på bakgrunn av det generelle prinsippet om stigende maktanvendelse, og innsatsstyrkens taktiske vurderinger. Det er først og fremst trusler som kommer til uttrykk gjennom politiets atferd som representerer problemet. I hvilken grad politiet holder tjenestevåpenet i "høy ferdigstilling", vil i stor grad bero på situasjonen, og kanskje først og fremst i hvilken utstrekning tjenestepersonene har oversikt over og kontroll med den eller de personene den væpnede aksjonen er rettet mot. Å utforme en bestemmelse som skiller mellom de tilfellene hvor våpenet holdes på denne måten av taktiske grunner, og når det skjer fordi tjenestepersonen ønsker å formidle en trussel, fremstår for arbeidsgruppen som en nær umulig oppgave.

Oslo politidistrikt er enige i disse synspunktene. I kommentarene til forslaget § 12 er det videre anført at

[Det] følger imidlertid av minstemiddelprinsippet at så lenge det er tid og taktisk forsvarlig, skal man først bruke skytevåpenet til "å skremme" gjerningspersonen til overgivelse, for det benyttes til fysisk å immobilisere eller uskadeliggjøre vedkommende. I denne sammenhengen er det imidlertid grunn til å minne om at det vil avhenge av en rekke forhold når politiet er kommet til "siste utvei" og det er absolutt nødvendig å gjøre bruk av skytevåpen. Grensen kan inntre forskjellig for varselskudd og rettet skudd. Plikten til å avfyre varselskudd er avhengig av tid. Det forekommer situasjoner hvor det foreligger en trussel om farlig voldsanvendelse, men hvor situasjonen kontrolleres av bevæpnet politi. Når alle andre midler (for eksempel forhandling, pålegg, evt. gass) forges er forsøkt eller vurdert som uaktuelle, vil man etter en tid stå tilbake med bruk av skytevåpen som alternativ. Her kan være slik at grunnlaget for rettet skudd først vil foreligge hvis og når gjerningspersonen går til angrep, eller politiet av andre grunner ikke lenger kan kontrollere situasjonen (for eksempel fordi gjerningspersonen beveger seg). Adgangen til å forsøke å skremme eller få gjerningspersonens oppmerksomhet med et varselskudd, kan derimot inntre tidligere.

I forslaget § 19 er det gitt regler om at pliktig rapportering fra tjenesteperson når er truet med skytevåpen, avfyrt skudd, eller brukt gassvåpen og sprengvåpen (jf forslaget § 18) ikke kan brukes i forbindelse med etterforskning eller straffeforfølgning. Reglene omkring rapporteringsplikt og vernet mot selvinkriminering er grundig drøftet i utredningen. Oslo politidistrikt er enig i behovet for regler som positivt unntar dokumentene en mulig betydning i en etterforskning mot en tjenesteperson. Vi finner det også hensiktsmessig å understreke at politidistriktene internt kan ha etablert regler for rapportering som er videre enn våpeninstruksens rammer. For eksempel kan politidistriktene i lokal instruks ha bestemt at når det besluttes egenbevæpning skal det leveres egen rapport til politimester/relevant fagenhet om begrunnelsen for dette mv. Formålet er å øke bevissthet og erfaringslæring. Også slike rapporter må være omfattet av et bevisforbud.

5 Avslutning

Endringer i våpeninstruksen av 1. august 1989 er svært påkrevet, og det er beklagelig at det har tatt over ett år fra arbeidsgruppens rapport ble ferdigstilt til den ble sendt ut på høring. Flere av endringene i våpeninstruksen, herunder de som trådte i kraft i oktober 2013, er for så vidt kommet godt, men beklagelig sent. Den sene tilblivelse og behandling av ny våpeninstruks har trolig bidratt til holdningen PF tidligere har inntatt til spørsmålet om generell bevæpning, jf våre bemerkninger innledningsvis om dette.

Fast bevæpning med skytevåpen har med varierende styrke vært anført som nødvendig i politiet i de siste 100 årene. Det er godt mulig at tidspunktet for å endre en meget etablert

ordning vi har hatt i nærmest uminnelige tider om et ubevæpnet politi i Norge er kommet, men det er det for så vidt umulig å ha god viten om. Fra departementets side finnes det ingen tanker om begrunnelse eller vitenbasert grunnlag for å innføre lokal generell bevæpning. Behov og konsekvenser er ikke engang forsøkt beskrevet. Trening og opplæringsbehov, konsekvenser for sikkerhet og trygghet for politi og borgere avvises eller neglisjeres osv. Politiet fortjener bedre, og det fortjener også publikum. Politiet er samfunnets maktorgan, med en selvsagt rett til å utøve dødelig makt om nødvendig, men utover sin myndighet innenfor en samfunnskontrakt og borgernes tilslutning -- policing by consent. Når politiet handler innenfor rammene, er vår maktutøvelse legitim og den enkelte tjenesteperson har et vern mot forfølgelse.

Å si at spørsmålene er mange og omfattende, og burde kreve både datainnsamling og grundige vurderinger er neppe å overdrive. Det er som nevnt mulig det er slik at norsk politi ikke lenger bør fremstå som et ubevæpnet politi, og at tjenestepersoner alltid skal være synlig bevæpnet, og at bevæpningen skal være enhånds skytevåpen og ikke andre ikke-dødelige våpen. Men - hvilke kriterier som skal være avgjørende for en slik antakelig irreversibel beslutning er ukjent, og hvilken kunnskap som ligger bak -- behov, fordeler, ulemper konsekvenser osv er ikke omtalt med et ord. I diskusjonen som har vært ført omkring dette spørsmålet, har det utover gjengivelse av konkrete situasjoner ikke vært presentert noen forskningsbasert kunnskap om hva som er best for politiet -- og heller ikke hva som er best for publikum. Det som har vært presentert av argumentasjon så langt har vært av anekdotisk karakter. Spørsmålet har så vidt vites ikke vært forelagt Stortinget, og det er ingenting i høringsbrevet som bærer bud om at dette ligger i den videre beslutningsprosessen. Det er uansett Oslo politidistrikts klare oppfatning at spørsmålet om generell bevæpning ikke tilligger politiet eller justisdepartementet alene å avgjøre.

Oslo politidistrikt håper derfor sterkt at forslaget til våpeninstruks i henhold til Myhkerutvalget utredning kan ferdigbehandles så fort som mulig, og at det deretter iverksettes et arbeid for å vurdere generell bevæpning.

Med vennlig hilsen

Roger Andresen
visepolitimester

Saksbehandler:
Runa Bunæs/KSP
Tlf:

POLITIET

VESTOPPLAND POLITIDISTRIKT

Politidirektoratet
P.b. 8051 Dep.
0031 OSLO

Deres referanse
201402916

Vår referanse
2014/01458-3 056.6

Dato
07.11.2014

HØRINGSSVAR – NY VÅPENINSTRUKS FOR POLITIET

Det vises til e-post av 12. september 2014 fra Politidirektoratet, med henvisning til Justis- og Beredskapsdepartementets høringsnotat av 18. august 2014.

Det vises videre til e-postkorrespondanse mellom Vestoppland politidistrikt og Politidirektoratet for kort utsettelse av høringsfristen.

Forslag til ny våpeninstruks for politiet:

Politimesteren i Vestoppland politidistrikt har vært medlem i Myhrer-utvalget og har således vært med på å utarbeide utvalgets rapport, og innestår for dens innhold. Det er bred enighet i arbeidsgruppen om de anbefalinger og forslag som er gitt i rapporten, og det anses unødvendig å kommentere innholdet ytterligere.

Myhrer-utvalgets rapport av 13. september 2013, med forslag om ny våpeninstruks for politiet, er gjennomgått i politidistriktet. Ledere og operative fagmiljøer i Vestoppland politidistrikt gir følgende innspill:

Spørsmålet om grensen og materielt grunnlag for å true med tjenestevåpen vs. å avfyre rettet skudd, jf. kap. 5.3 i rapporten:

Varselskudd anses som et lempeligere middel og bør kunne anvendes på et stadium før vilkårene for rettet skudd er oppfylt. Det vil kunne forebygge eskalering med alvorlige personskader som følge, og vil også være i tråd med politilovens § 6 om forholdsmessighetsprinsippet. Det kan imidlertid være en viss fare for at våpen trekkes tidligere og at flere varselskudd vil bli avfyrt. Om den personen politiet truer ikke overgir seg etter varselskudd, øker faren for flere rettede skudd.

Fra de operative miljøene synes forholdet mellom den foreslåtte våpeninstruksens § 12 nr. 4 litra a vanskelig å praktisere i forhold til § 13 nr. 2 litra b.

Vestoppland politidistrikt

Politimesteren, besøk: Ibsensgate 1
Post: Postboks 54, 2801 Gjøvik
Tlf: 61 15 13 00 Faks: 61 15 15 16
E-post: post.vestoppland@politiet.no

Org. nr.: 974762005
Bankgiro: 7694.05.05247

Operasjonsledere gis primærkompetanse til å gi bevæpningsordre:

Operasjonsledere og ledelsen ved Fellesoperativ enhet i Vestoppland politidistrikt mener det er en god løsning å gi operasjonsledere kompetanse til å beslutte bevæpning av politiet, slik det er beskrevet i forslaget til ny våpeninstruks. Dette må i tilfelle medføre opplæring av operasjonslederne siden praksis i dag er så vidt forskjellig fra den enkelte.

Operasjonsledere i vårt distrikt mener det er faglig riktig å gi dem primærkompetanse da dette er en politioperativ vurdering. Samtidig fremholdes viktigheten av en grundig skoleing slik at det ikke fremstår som personavhengig hva utfallet blir. Det er i dag stor variasjon i det operative erfaringsgrunnlaget, det må derfor sikres at alle har felles forståelse av grunnlaget, samt at en bør ha en god dialog med innsatsleder om dette. Informasjon om emnet må gis prioritet og tydelighet.

I den foreslåtte våpeninstruksen § 4 defineres operasjonsleder å være den "som er tilsatt i funksjon som operasjonsleder". Det må sikres en mulighet for politidistriktene å kunne bruke operativt personell, som ikke er faste tilsatte operasjonsledere, for å kunne klare å bemanne operasjonssentralen. Dette er nødvendig særlig for mellomstore og mindre politidistrikt i dagens politidistriktsstruktur.

Diverse kommentarer:

Våpeninstruksen må avklare om røykgranater bør falle innenfor våpeninstruksen.

Det er også fremholdt at våpeninstruksen bør kunne åpne for permanent lagring av gassvåpen i panserkjøretøy.

Med henvisning til våpeninstruksen § 11 om sprengvåpen og eksplosiver for å forstyrre eller avlede personer - såkalte flash bangs – er det videre fremholdt at dette også bør kunne brukes av annet innsatspersonell (UEH/IP3) utover Beredskapstroppen.

Forslaget om egenrapportering, jf. instruksforlagets § 19 er det fra operativt hold gitt uttrykk for at bør stå "bør skrive" i stede for "skal skrive" for å gi tilstrekkelig beskyttelse mot selvinkriminering

Forslaget om adgang til distriktvis generell bevæpning av politiet:

Spørsmålet om politiets adgang til generell bevæpning har tidligere i år vært til høring i politidistriktet, jf. e-post av 19. februar 2014 fra Politidirektoratet, med henvisning til brev av 18. februar 2014 fra Justis- og beredskapsdepartementet. Det vises til vårt brev av 25. februar 2014 vedrørende spørsmålet om bevæpning av politiet.

Med utgangspunkt i det hverdagsbildet politiet i Vestoppland møter, vil det i utgangspunktet fremstå som fremmedartet og unødvendig å gi en generell bevæpning. Denne situasjonen har holdt seg stabil over mange år. Tradisjonelt har det blitt anført at generell bevæpning vil kunne skape en distanse mellom lokalt politi og publikum.

Det avgjørende for å gi en generell bevæpning for norsk politi må være om det faktisk foreligger et slikt trusselnivå som gjør det nødvendig.

Spørsmålene om tjenestepersonenes egensikkerhet står sentralt. Selv om trusselbildet i seg selv ikke gir grunnlag for generell bevæpning, er det ikke dermed sagt at det ikke skjer en endring som trekker i retning av et sterkere behov for bevæpning for å ivareta egen sikkerhet.

Denne utviklingen er langt på vei møtt gjennom dagens ordning med fremskutt oppbevaring av tjenestevåpen i politiets kjøretøyer. Denne ordningen gjør tjenestevåpen lett tilgjengelige. I forslag til ny våpeninstruks foreslås også primærkompetansen til å beordre akutt bevæpning lagt til operasjonsleder. Dette vil ytterligere effektivisere bevæpningsprosedyrene. Hvis man i tillegg sørger for å anvende tilgjengelig informasjon om personer, miljøer og områder i forkant av at politiet skal løse oppdrag, vil bevæpning kunne besluttes letter og minske risikoen for å komme i nødvergesituasjoner uten å ha tjenestevåpen tilgjengelig.

Begrensingen i dagens ordning er at polititjenestepersoner ikke har umiddelbar tilgang til tjenestevåpen i en nødvergesituasjon hvor tjenestebilen ikke er innenfor umiddelbar rekkevidde. Slike situasjoner oppstår sjeldent i Norge, men kan i prinsippet oppstå når som helst og hvor som helst. Dersom samfunnet ønsker en beredskap hvor operative polititjenestepersoner alltid skal kunne øyeblikkelig beskytte seg og andre i alle nødvergesituasjoner, er generell bevæpning påkrevd. Dette er det sentrale og prinsipielle spørsmålet det må tas stilling til. Det er spørsmål om aksept av risiko i forhold til tjenestepersonenes egen trygghet og borgernes aksept av risiko for at det kan oppstå situasjoner hvor politiet på stedet ikke kan gi den nødvendige umiddelbare beskyttelse i faresituasjoner hvor liv og helse er truet.

Flertallet av de ledere og operative mannskaper i Vestoppland politidistrikt, som har avgitt sine synspunkter, herunder innsatsledere og operasjonsledere, er av den oppfatning at dagens ordning med fremskutt oppbevaring av tjenestevåpen er en tilfredsstillende ordning. Det er også fremholdt at politiet ofte er oppe i oppdrag hvor det er gunstig at vi ikke er bevæpnet.

Det er fremholdt at elektrosjokkvåpen som en mer hensiktsmessig og ønsket mulighet fremfor generell bevæpning

Politimesteren i Vestoppland reiser likevel spørsmålet om den senere tids erfaringer det siste året med skjerpet trusselnivå beveger oss i en retning av behovet for et bevæpnet politi i Norge for samfunnssikkerheten.

Norsk politi er et enhetspoliti. Politianalysen peker på behovet for "ett politi". Dette er videre fulgt opp fra Politidirektørens side. Det er vårt syn at det ikke bør åpnes for ulik praktisering av generell bevæpning av norsk politi basert på politidistriktsgrenser. Om politiet på den ene siden av en politidistriktsgrense skal være bevæpnet og ikke politiet på den andre siden, kan fremstå som tilfeldig og vil skape et "forskjells-politi". Det er stor mobilitet blant både kriminelle og ansatte i politiet på tvers av politidistriktsgrensene. Distriktsvis bevæpning vil også kunne medføre unødvendige beslutningsrutiner og skape uklarheter når man forflytter seg fra det ene distriktet til det andre. I kjølvannet av fremtidig forventet strukturreform i politiet, vil bevæpning etter politidistriktsgrenser fremstå som ytterligere kunstig.

Politiet bør fremstå mest mulig likt og forutsigbart uansett hvor i Norge man befinner seg. Dersom det åpnes for distriktsvis bevæpning, vil det bryte med enhetligheten i norsk politi.

Dersom det skal åpnes for generell bevæpning basert på geografiske avgrensninger, må bevæpningsadgangen begrense seg til de geografiske områder eller i forhold til kriminelle miljøer hvor behovet for bevæpning fremstår som nødvendig. En ordning lignende oppbygningen i politiloven § 7a, første ledd om visitasjonsadgang for å avdekke våpen kan i tilfelle være et mulig utgangspunkt.

Så lenge spesialenheter i politiet, som for eksempel Beredskapstroppen og UEH-enhetene, utfører ordinær polititjeneste, er det lite som tilsier at disse enhetene bør være bevæpnet og ikke "ordinært politi", så lenge mannskapene er operativt godkjente for bruk av skytevåpen i tjenesten. Flertallet av de ledere og operative mannskaper i Vestoppland politidistrikt, som har avgitt sine synspunkter mener det ikke bør være slik at operative patruljer er bevæpnet i enkelte deler av Norge mens andre deler kjører ubevæpnet.

Det må være tjenestens karakter som er det avgjørende for behovet for bevæpning, med utgangspunkt i at den første patruljen på stedet må kunne gripe inn. Gjennom uniformering oppstår forventninger om evne til å gripe inn hos publikum. Kriminelle vil trolig opptre som om alt politi er bevæpnet. Også etterforskere/spanere som forholder seg til kriminelle miljøer ved pågripelser/ransaker/spaningsoppdrag må kunne være bevæpnet.

Det er noe dissens blant operative ledere i Vestoppland politidistrikt om hvem som skal være bevæpnet ved eventuell generell bevæpning. Det er uttalt fra noen, som er for generell bevæpning, at bevæpning bør være differensiert til å omfatte operativt personell med særlig operativ kompetanse (IP3 mv.)

Med hilsen

J. Martin Welhaven
Politimester

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 Oslo

Deres referanse
2014/02916

Vår referanse
2014/04279-3 008

Dato
19.09.2014

Høring - våpeninstruks for politiet

Det vises til Politidirektoratets mail av 12. september 2014. Nedenfor gis et kortfattet høringssvar. Vårt høringssvar er i det vesentlige knyttet til spørsmål av overordnet betydning. Det vises fortløpende til angjeldende paragraf i forslag til instruks og korresponderende tema i arbeidsgruppens rapport.

Arbeidsgruppens rapport med anbefalinger er omfattende idet den også beskriver nødvendige organisatoriske ordninger som vil være kostnadsdrivende. Som eksempel vises det til forslag om egen utdanning for operasjonsledere med korresponderende krav om å være ansatt i funksjon som operasjonsleder for å kunne fungere i stillingen. Før beslutningsmyndighet tar stilling til spørsmål om vedtakelse av ny våpeninstruks bør også evt. ressursmessige og økonomiske konsekvenser utredes.

Politimesterens adgang til å beslutte generell bevæpning

Uavhengig av arbeidsgruppen og dens mandat er det ønskelig at høringsinstansene kommenterer forslaget om å "åpne for generell bevæpning i de politidistrikter der politiet selv mener det er den beste løsningen". Politimesteren i Hordaland støtter ikke et slikt forslag. I tillegg til å stride mot prinsippet om "enhetspoliti", vil en slik løsning gi den enkelte politimester myndighet til å "sette til side våpeninstruksen" del III - bevæpning. Våpeninstruksen gir klare føringer mht når vilkårene for bevæpning er tilstedet. Dersom den enkelte politimester, ut fra egen vurdering av hva som er "den beste løsning", kan beslutte generell bevæpning, så etableres det en ordning som både undergraver og setter til side våpeninstruksen. Hordaland politidistrikt vil på det sterkeste fraråde etablering av en slik ordning.

Pkt 2.7.2.2

Paragraf 4 definerer operasjonsleder som "Den som er tilsatt i funksjonen som operasjonsleder". Dette skal forstås som personell som er tilsatt i stilling som operasjonsleder. Mao, det blir ikke lengre adgang til å "fungere" som operasjonsleder all den tid arbeidsgruppen oppstiller "minimumskrav til kompetanse" for den som bekler stillingen.

Hordaland politidistrikt

Dette understrekes ytterligere idet arbeidsgruppen mener at operasjonsleder i fremtiden vil være en "skjermet tittel".

Det er naturlig at det stilles formalkrav til kompetanse for personell som skal forvalte våpeninstruksen. Forslag til løsning vil begrense persongalleriet som kan bekle funksjonen operasjonsleder. Dette vil igjen, for den gruppen, føre til økt arbeidspress i form av pålagt overtid da det ikke er adgang til å bruke "stedfortredere" uten formalkompetanse. Alternativt må det tilsettes flere i stillinger som operasjonsledere for å kunne "fungere" ved fravær.

Før en slik ordning iverksettes bør forslaget underkastes en konsekvensvurdering som belyser både de økonomiske konsekvenser og evt praktikable utfordringer en slik ordning vil medføre.

Pkt 3.3.3.4 og 3.3.3.5

Paragraf 7 – fremskutt lagring av skytevåpen.

Arbeidsgruppen foreslår en ordning hvor fremskutt lagring av skytevåpen i motoriserte patruljer er en plikt. En slik ordning vil kreve at også politiutdannet personell som kun skal utføre ordenstjeneste må ha minimum IP4 kompetanse, alternativt må det etableres en annen enhet som forestår den operative ledelsen av personell som ikke er tiltenkt å løse operative oppdrag som krever bevæpning. Forslaget fremstår som kostnadskrevenende uten å gi tilsvarende effekt i form av økt operativ kapabilitet. Hordaland politidistrikt tiltre ikke dette forslaget. Det må stilles krav om at et hensiktsmessig antall motoriserte patruljeenheter innenfor et definert geografisk område har fremskutt lagring slik at politidistriktet oppfylder krav til operativ kapabilitet.

Paragraf 7 tredje ledd foreskriver at "verneutstyr skal alltid oppbevares i umiddelbar nærhet til våpnene. Ved fremskutt lagring vil alltid verneutstyret oppbevares i umiddelbar nærhet når det er plassert i samme bil som våpnene er lagret. Slik bestemmelsen er utformet stilles det også krav om at verneutstyr skal oppbevares i umiddelbar nærhet av våpnene på fast oppbevaringssted. Et slikt krav kan fremstå som uhensiktsmessig. Dersom våpnene lagres i kasun i byggets kjeller eller "indre rom" gis det ikke rom for å lagre verneutstyret i garasjen i umiddelbar nærhet til kjøretøyet. Foruten å kreve at verneutstyr skal medbringes under fremskutt lagring og bevæpning, fremstår denne bestemmelsen som overflødig.

Pkt. 4 bevæpning

Paragraf 8 første ledd foreskriver at også personell som ikke innehar gyldig godkjenning kan bevæpnes når situasjonen krever umiddelbar væpnet innsats og godkjent personell ikke vil være tilgjengelig i tide. I utgangspunktet representerer dette isolert sett en presisering av nødverge bestemmelsen, men all den tid bevæpning er et resultat av en ordre om bevæpning oppstår følgende problemstilling; Kan politiet, som arbeidsgiver, gi ansatte - som ikke innehar nødvendig kompetanse - pålegg om å bevæpne seg for å løse et presumptivt farlig oppdrag? Spørsmålet må ses i lys av både "handlingsplikten" og "lydighetsplikten" rekkevidde. Ytterligere kan det stilles spørsmål til om en ordning hvor staten ved politiet hjemler sin planmessige utøvelse av virksomhet, som baserer seg på maktutøvelse på nødverge, står seg rettslig.

Denne bestemmelsen bør underkastes ytterligere rettslige vurderinger før en eventuell ikrafttredelse.

Paragraf 8 andre ledd oppstiller hovedregelen om at bevæpnet personell skal opptre i uniform. Foruten å gi adgang til å opptre bevæpnet med skjult bevæpning, synes bestemmelsens ordlyd også å åpne for skjult bevæpning av personell som opptre i uniform. En slik løsning strider mot prp. om at uniformert politi skal alltid synliggjøre hvilke maktmidler de besitter og kan forventes å ta i bruk. I tillegg er det vanskelig å se hvilke operative situasjoner en slik løsning fremstår som taktisk hensiktsmessig.

Pkt 4.4. Hvem beslutter bevæpning?

Paragraf 9 andre ledd, bokstav a) gir operasjonsleder kompetanse til å beslutte bevæpning. Arbeidsgruppen har drøftet ulike aspekter ved dagens ordning, herunder stilt spørsmål om personell som i dag tar stilling til spørsmål om bevæpning på politimesternivå innhar nødvendig kompetanse, og om ordningen utgjør et forsinkende ledd.

Dagens praksis ivaretar en viktig funksjon som arbeidsgruppen ikke har belyst i sin utredning, nemlig ett viktig ledd i kontrollen av politiets virksomhet. Dagens ordning ivaretar kravet og behovet for intern kontroll og forhåndskontroll med en viktig del av politiets virksomhet. Dersom beslutningskompetansen flyttes til operasjonsleder vil det representere en svekking/fjerning av en forhåndskontrollmekanisme. Operasjonslederne har utvilsomt meget god kompetanse innenfor sitt fagområde, noe som gjenspeiler seg i dagens ordning hvor operasjonsleder retter forespørsler om bevæpning til PM/Pmjourn. Det faktum at beslutningskompetansen skal flyttes fra en gruppe som i en ny politidistriktsstruktur vil utgjøre ca. 35-40 personer til en ny gruppe som teller over 300 medarbeidere vil i seg selv senke kvaliteten idet krav til enhetlig praksis vil utfordres. Dersom forslag til ordning er begrunnet i manglende kompetanse blant personell som i dag ivaretar denne funksjonen, vil det være en bedre løsning å gi nødvendig kompetanse. Det er enklere å gi en gruppe på ca. 40 personer nødvendig kompetanse, sammenliknet med 300.

Arbeidsgruppen peker på det faktum at politidistriktene i dag har ulik ordning hva angår forvaltnings av "PM beslutningskompetanse". Dersom dagens ordning er uhensiktsmessig og medfører fare for tidsforspillelse, bør det vurderes å etablere ordninger i politidistriktene hvor personell som ivaretar PM-jouren er tilgjengelig 24/7. En slik løsning, kombinert med en ordning hvor operasjonsleder og/eller den enkelte tjenesteperson kan beslutte bevæpning som nevnt i § 9 andre ledd bokstav c) vil kunne ivareta dagens behov både hva angår forhåndskontroll med tjenesten og unngå unødig forsinkelse i beslutningsprosessen.

Dersom beslutningskompetansen flyttes til operasjonsledere må det etableres ordninger i form av etterhåndskontroll, noe som trolig vil medføre ikke ubetydelig med administrativt merarbeid og kostnader.

Pkt 5.3.3

Hordaland politidistrikt tiltrer arbeidsgruppens forslag om at vilkårene for å avfyre skudd må være oppfylt for å kunne true med bruk av skytevåpen. Å true med bruk av skytevåpen kan enten skje "verbalt" alene eller i kombinasjon med "konkludent adferd". En verbal trussel som ikke ledsages av en hjemmel til å bruke våpen, vil fremstå som en tom trussel.

Når politiet beslutter å ta i bruk maktmidler krever effektueringsnormene i politiloven § 6 at politiet søker å tilkjenne dette før maktmidlet tas i bruk. Formålet er at gjerningsperson skal gjøres kjent med hvilken trussel han står overfor, og dermed gis mulighet til å innrette seg slik at trusselen ikke blir realisert. Dersom situasjonen utvikler seg og gjerningspersonen opplever at trusselen ikke ledsages av en handling (eks. våpenet trekkes) vil han kunne oppfatte det som en tom trussel og danne seg inntrykk av at politiet forsøker bare "å skremme meg". Når så politiet velger "å trekke våpen", er det fare for at gjerningspersonen også tolker dette som en tom trussel. Vi står da i fare for å undergrave "trusselen om bruk av våpen" som et lempeligere maktmiddel.

Dersom det i tillegg gis anledning til å true med bruk av våpen i form av verbal trussel i kombinasjon med at våpenet trekkes og rettes mot gjerningspersonen (konkludent adferd), vil det faktum at tjenestepersonene har trukket våpenet kunne medføre at "de har låst seg i valg av maktmiddel". Når tjenestepersonene står med våpen pekende på gjerningspersonen i en situasjon hvor hjemmel for bruk av våpen ikke er oppfylt, vil et utfall fra gjerningspersonen kunne føre til at tjenestepersonene ikke har tid til å bytte til lempeligere maktmiddel i form av pepperspray og/eller kulle med den følge at skytevåpen brukes.

Pkt 5.3.4

Paragraf 12 fjerde ledd bokstav a) sidestiller varselskudd og målrettet skudd som maktmiddel. Dette utdypes nærmere i arbeidsgruppens rapport som foreslår å videreføre dagens ordning hvor varselskudd ikke må avfyres med mindre vilkårene for bruk av skytevåpen foreligger.

En slik bestemmelse er etter vår vurdering ikke harmonisert med effektueringsprinsippene i politiloven § 6 og bestemmelsene om nødverge slik de kommer til uttrykk i strl. §48. I en vurdering av hva som fremstår som lempeligere bruk av makt må en også ta i betraktning den faktiske bruk av maktmiddelet. I en slik kontekst fremstår ett varselskudd som klart lempeligere maktmiddel enn ett rettet skudd mot gjerningspersonen.

Dersom forslaget til videreføring av dagens ordning følges vil en praksis som i gitte situasjoner undergraver forholdsmessighetsprinsippet bli videreført. En slik praksis vil kunne føre til tilfeller hvor politiet må avfyre rettede skudd mot gjerningspersonen fordi tiden ikke tillater å avfyre varselskudd. Dette kan belyses med følgende praktiske eksempel:

De fleste av politiets våpenoppdrag knytter seg til tilfeller hvor gjerningspersonen bruker eller truer med bruk av kniv eller annet liknende stikkvåpen/-redskap. Dersom politiet opplever at gjerningspersonen ikke adlyder ordre om å slippe kniven, men velger å gå mot politiet med kniven eller øksen i hånden må polititjenstepersonen på ett angitt tidspunkt vurdere om faren er så stor at vilkårene for å bruke skytevåpen foreligger. Denne vurderingen er uløselig knyttet til avstanden mellom gjerningspersonen og tjenestepersonen. Når trusselen er knyttet til et stikkvåpen vil det kreve en forholdsvis kort avstand for at vilkårene for bruk av våpen er tilstede. All den tid "aksjon er kjappere enn reaksjon" så vil situasjonen fremtvinge at tjenestepersonen må avfyre rettede skudd mot gjerningspersonen. En differensiering i vilkårene for bruk av varselskudd og målrettet skudd ville gitt tjenestepersonen mulighet til å stanse gjerningspersonen ved å avfyre et varselskudd.

Våpeninstruksen er ment å regulere forhold innad og nedad i en organisasjon. Dersom den søker å ivareta andres interesser/rettigheter kan den også påberopes av disse. I forhold til spørsmål om bruk av varselskudd, vil dette kunne være en rettmessig nødvergehandling for

å hindre en konkret trussel om bruk av dødelig vold. Straffeloven § 48 vil i mange tilfeller hjemle bruk av varselskudd langt tidligere enn hva forslaget til våpeninstruks tilsier. All den tid straffeloven i rang ligger over våpeninstruksen er det nødvendig å sikre at instruksen regulering av bruk av maktmidler er harmonisert med straffeloven § 48.

Arbeidsgruppens vurderinger har relevans, men det er noe uklart hvilken vekt argumentene kan tillegges. Etter vår mening bør det på dette punkt foretas en nærmere drøftelse av hensiktsmessigheten av foreslåtte ordning. I den anledning vil det være naturlig å innhente erfaringer fra andre politimyndigheter som evt. praktiserer differensiering i vilkår for varselskudd og målrettede skudd.

Pkt. 5.5.2 Leders ansvar

Paragraf 12 inneholder "Generelle rammer for bruk av våpen". Første ledd regulerer lederens ansvar. Denne delen av bestemmelsen, sammenholdt med arbeidsgruppens utlegninger i pkt. 5.5.2 synes ikke å ivareta behovet for å utpeke leder når innsatsen ikke ledes av en formell taktisk leder, innsatsleder eller annen utpekt dellereder. Siste avsnitt på side 124 viser til ordreinstruksen som vil regulere hvem som vil være leder i de tilfeller hvor det ikke er pekt ut en særskilt leder. Etter vår vurdering må det fremgå tydelig av bestemmelsen at det i alle tilfeller skal utpekes en leder. Det er ikke alltid slik at det er den eldste tjenesteperson som er den best kvalifiserte. For å sikre at den best kvalifiserte blir satt til å lede en aksjon, må det fremgå av bestemmelsen at det skal utpekes en leder.

Bestemmelsen første ledd, bokstav a) gir lite mening ved at angi at "De alminnelige bestemmelsene om ledelse og ansvar gjelder også ved bruk av våpen". Når denne formuleringen i tillegg viser til ulike kilder i form av "håndbøker", "retningslinjer" og "ordreinstruks" så er det egnet til å forvirre. Sier disse kildene det samme, mao er det nok å søke i en kilde for å få svar, eller er kildene komplementære? Det er vanskelig å se formålet med denne formuleringen.

Pkt. 9.5 Plikt til egenrapportering

Paragraf 19 oppstiller en plikt for involverte personell til å skrive "rapport om forholdet". Bestemmelsens andre ledd foreskriver at rapporten ikke kan brukes under eventuell etterforskning eller straffeforfølgning av tjenestepersonens forhold. Det er grunn til å stille spørsmål om en slik bestemmelse kan innføres, og evt om det er hensiktsmessig å innføre en slik ordning for politiet.

Innledningsvis må det tas stilling til hvilke opplysninger som kan kreves nedfelt i en slik rapport uten å trå selvindrimineringsvernet for nær. Dette spørsmålet synes ikke å ha blitt viet tiltrekkelig oppmerksomhet. Arbeidsgruppen foreslår her en ordning som skal verne mot selvindriminering samtidig som arbeidsgiver får tilgang til relevant informasjon om hendelsen. En slik ordning har noe for seg idet den i større grad sikrer at involverte personer vil bidra med å belyse et saksforhold hvor formålet er å bruke kunnskapene til læring. Ordningen vil stride mot mange prinsipper som ligger til grunn for politi og påtalemyndighetens virksomhet. Den første utfordringen vi møter på er rapportskrivers leder som gjennom rapporten får kunnskaper om at tjenestepersonen ikke bare har opptrådt klanderverdig, men sågar med strafferettslig ansvar. Hans plikt til å anmelde forholdet til Spesialenheten vil dermed undergraves. All den tid rapporten ikke kan brukes i straffeforfølgningen, er det vanskelig å se at opplysningene kan brukes. Det faktum at en

intern instruks i politiet foreskriver at dokumentet ikke kan brukes har ikke stor gjennomslagskraft når påtalemyndigheten og/eller retten krever dokumentet utlevert som bevis. En annen side ved saken er at en slik ordning vil bidra til å undergrave befolkningens tillit til politiet idet den gir inntrykk av at politiet "har noe å skjule". Det er også grunn til å stille spørsmål om formålet med å ha en særegen "amnestibestemmelse" knyttet til våpeninstruksen.

Forslag til bestemmelse inntatt i § 19 andre ledd foreslås fjernet. Selvindrimeringsvernet bør ivaretas gjennom bevissthet mht hvilke type opplysninger som kan etterspørres.

Med hilsen

John Reidar Nilsen
Kst.

Saksbehandler:
John Reidar Nilsen
visepolitimester

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 OSLO

Deres referanse

Vår referanse

Dato

2014/00003-38 008

14.11.2014

Høringssvar Telemark politidistrikt - ny våpeninstruks

Innledning

Det vises til politidirektoratets oversendelse av 12.9.14. om høring av forslag til ny våpeninstruks. Vi beklager sen tilbakemelding.

Ny våpeninstruks er nødvendig og riktig for norsk politi. En endring i myndighet til å iverksette bevæpning fremstår som helt riktig i lys av samfunnsutviklingen, størrelsen på politidistriktene og antall bevæpninger. Det er likevel flere av forslagene til bestemmelser i våpeninstruksen som ikke er uproblematisk.

Under følger innspill til de ulike bestemmelsene i forslag til ny våpeninstruks.

Til våpeninstruksen §§ 1 og 5

Våpeninstruksen baserer seg på en oppstilling av våpentyper som kan benyttes. En eventuell endring i oppstillingen krever ny kgl res. Tilgjengelige våpentyper bør være en politifaglig vurdering som åpner for muligheten til å ta i bruk ny teknologi. Det er således viktig å åpne for bruk av teknologisk nyvinninger slik at andre våpentyper kan legges til etter politidirektoratet sin vurdering, feks Tazer jf våpeninstruksen § 1 og 5.

Til våpeninstruksen § 5d

Det bør ikke åpnes for ulik beslutning om generell bevæpning i de ulike politidistriktene. En generell bevæpning vil føre til endringer i opplæring, hvordan våpenet oppbevares på kroppen og taktiske vurderinger som skal legges til grunn i ulike situasjoner feks ved pågripelser. Det vil medføre store utfordringer og operere med ulike utgangspunkt, særlig med tanke på at politidistriktene samarbeider og yter bistand på tvers. Ulike taktiske tilnærminger, ulike opplæring og ulikt utstyr vil medføre et HMS problem når PHS må drive differensiert opplæring, samarbeid på tvers skjer eller når tjenestemenn og kvinner bytter arbeidsplass.

Telemark politidistrikt

Det viktigste er likevel at spørsmålet om generell bevæpning er et prinsipielt og politisk spørsmål. Politiets sivile preg er slik jeg oppfatter det en politisk bestilling og som etter mitt syn også innebærer et ubevæpnet politi. Dersom dette skal endres basert på samfunnsutviklingen bør Stortinget ta avgjørelsen.

Til våpeninstruksen § 6

Det bør gis ytterligere retningslinjer for oppbevaring av våpen utenfor tjenestested slik at det ikke oppstår uklarheter for den enkelte tjenesteperson. Slike retningslinjer bør gis i medhold av bestemmelsens punkt 4 jf § 7 pkt 3.

Forsvaret må benytte politiets våpeninstruks, det er meget uheldig derom våre og forsvaret mannskaper skal stå skulder ved skulder og ha ulike regler og forholde seg til. Det kan ikke gjelde to ulike regelsett, dersom dette betinger samtrening skal det legges til rette for dette. Videre er jeg ikke enig i at det til enhver tid skal forefinnes en liste over hvilke våpentyper som forsvaret skal kunne bruke. Tilgjengelige våpen og taktiske løsninger forandrer seg fortløpende og er en forsvarsfaglig vurdering. Det er forsvaret selv som best vet hvilke kapasiteter som er riktige å bruke til enhver tid.

Til våpeninstruksen § 9

Det oppleves som noe uklart hvor grensene mellom bestemmelsens første ledd bokstav b og c går. Hvis man tar utgangspunkt i dagens trusselvurdering/situasjon vil man kunne få en situasjon hvor den enkelte politisjef etter bestemmelsen bokstav b innfører stående bevæpning basert på en nasjonal trusselvurdering. Det bør klargjøres bedre hvilken bestemmelse som skal benyttes i slike situasjoner. Prinsipielt mener jeg likevel at det ikke bør være mulig å fastsette generell bevæpning i det enkelte politidistrikt med mindre et helt konkret trusselbilde basert på lokale forhold forefinnes. Generell bevæpning basert på nasjonale trusselbilder bør fastsettes av politidirektoratet og over hele landet for å unngå de uheldige konsekvensene beskrevet i tilknytning til § 5d.

Også i disse tilfellene er det viktig å være klar over endringene i taktisk tilnærming til ulike situasjoner som oppstår ved slik bevæpning feks ved pågripelser og faren for at tjenestepersonen blir fratatt våpenet. Det må også være klart for tjenestepersoner som feks besøker ungdomsklubber om de skal beholde tjenestevåpenet på eller om det gis åpning for å ta dette av. Videre kan generell bevæpning utløse behov for annen type oppbevaring på kroppen enn dagens løsning. Generell bevæpning bør også innebære at det tas stilling til om våpenet skal være ladd eller om magasinet skal oppbevares i beltet.

Til våpeninstruksen §§ 12 og 13 om varselskudd

Vilkårene for å avfyre varselskudd er de samme som for rettet skudd. Det bes om at dette revurderes og at terskelen for varselskudd blir lavere enn for rettet skudd og i seg selv anses som et lempeligere middel. Bestemmelsen om varselskudd kan flyttes til punkt 3 bokstav d og ikke henviser til at vilkårene i § 13 skal være oppfylt. Det samme gjelder muligheten for å true med våpen. Etter vårt syn kan vilkårene vanskelig beskrives direkte i instruksen, men bør heller inngå som ledd i opplæring og trening av personell. Utgangspunktet vil uansett være at tjenestepersonen står over for en særlig farlig situasjon og andre lempeligere midler ikke er tilstrekkelig.

Til våpeninstruksens § 19

Forslaget om egenrapportering utenfor straffesak bør endres. Forholdet til RA sitt rundskriv av 2006 om varsling til spesialenheten ved skyteepisoder bør fremgå av instruksen og i de tilfeller bør det uansett ikke avkreves egenrapport av de eller den tjenesteperson som

har avfyrt skudd. Det bør ellers også fastsettes nærmere retningslinjer fra politidirektoratet om lagring og bruk av rapportene. Videre bør det gis retningslinjer som ivaretar HMS hensyn ved bruk av våpen feks defuse, debrief, bruk av KSO og evaluering. Det er stor sannsynlighet for at antall bevæpninger øker når myndigheten legges til operasjonsleder, det er i det perspektivet også viktig at erfaringslæring og refleksjon gjøres til en naturlig del av tjenesteutøvelsen.

Generelle betraktninger

Et videre spørsmål er hvorvidt samfunnsutviklingen og den rådende trusselsituasjonen tilsier at alle polititjenestepersoner skal være bevæpnet ut fra HMS hensyn og mulighet for å løse oppdragene til det beste for publikum. Dette spørsmålet bør som nevnt over behandles politisk fordi det etter mitt syn innebærer en endring fra politirollemeldingen og politiets sivile preg. Verdimessig er det mitt syn at politiet bør forbli ubevæpnet men med fortsatt enkel tilgang til tjenestevåpen ved fremskutt lagring. Det er likevel gode grunner for å diskutere generell bevæpning særlig med tanke på muligheten for å takle endringer i trusselnivåene. Slik det er nå må politiet forklare befolkningen hvorfor politiet bevæpner seg i disse tilfellene og ved dette skapes unødning utrygghet og usikkerhet i befolkningen hver eneste gang.

Skulle en generell bevæpning innføres enten bør en slik løsning innebære at etterforskere, ledere og andre tjenestepersoner som pr dags dato ikke er godkjent for bevæpning får en enklere opplæring og godkjenning som skal sikre mulighet for eget tjenestevåpen. Disse ansatte skal ikke brukes i ordinær patruljetjeneste eller væpna oppdrag.

Vennlig hilsen

Rita Kilvær
politimester

Med hilsen

Rita Kilvær
politimester

Saksbehandler:

Tlf:

POLITIET

Politidirektoratet
Det nasjonale statsadvokatembetet

Deres referanse
POD: 2014/02916
NAST: 20147001470-2/JFG/aks

Vår referanse
2014/01376

Dato
31. oktober 2014

HØRINGSSVAR – VÅPENINSTRUKS FOR POLITIET

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 18. august 2014 med tilhørende e-post fra Politidirektoratet av 12. september 2014 samt høringsbrev fra Det nasjonale statsadvokatembetet av 14. oktober 2014 vedrørende ny våpeninstruks for politiet.

Kripos har gjennomgått forslaget til ny våpeninstruks, og vi er i det alt vesentlige positiv til denne. Vi har imidlertid noen merknader.

Forslag til endring i bevæpningspraksisen

Uten å ta stilling til spørsmålet om generell bevæpning av politiet i Norge, er Kripos kritiske til den del av forslaget i ny våpeninstruks § 9 nr. 1 bokstav c, jf. § 9 nr. 2 bokstav d som gir Politidirektoratet anledning til å beslutte at *alle tjenestepersoner* i enkelte politidistrikt kan bære våpen i den daglige tjenesten. Kripos mener at en ulik bevæpningspraksis i politidistriktene bryter med prinsippet om et enhetlig politi i Norge. En differensiering av generell bevæpning mellom politidistriktene kan skape et inntrykk blant kriminelle miljøer om at norsk politi er bevæpnet. Etter vår oppfatning kan dette gi uheldige konsekvenser for distrikter som ikke bærer våpen i den daglige tjenesten da kriminalitetsutviklingen preges av stor mobilitet over distriktsgrenser og økt internasjonalisering.

Frem til det eventuelt blir fattet en politisk beslutning om generell bevæpning av politiet i Norge, mener Kripos at dagens bevæpningspraksis bør videreføres med de endringer som ligger i utkast til ny våpeninstruks hvor beslutning om bevæpning kan treffes av operasjonsleder, jf. § 9 nr. 2 bokstav a og at *bilpatroljer som styres av eller rapporterer til distriktets operasjonssentral skal medbringe skytevåpen*, jf. § 7 nr. 1.

Væpnet politiinnsats som foregår over flere politidistrikter

Kripos støtter forslaget i utkastet til ny våpeninstruks om at i oppdrag som foregår over flere politidistrikter, så treffes beslutning om bevæpning av egne tjenestepersoner av det distriktet (eller særorganet) som er ansvarlig for oppdraget. Operasjonsleder i øvrige distrikter skal varsles, jf. § 9 nr. 4 bokstav a og § 9 nr. 5.

Kripos

Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet
Brynsalléen 6, Postboks 8163 Dep, 0034 OSLO
Tlf: 23 20 80 00 Faks: 23 20 88 80
E-post: kripos@politiet.no

Org.nr.: 974 760 827

Kripos har over tid erfart at det i egne saker kan være ressurskrevende å klarere bevæpning av egne tjenestepersoner i forbindelse med spanings- og etterforskningsvirksomhet som går over flere politidistrikter. En praksis hvor avgjørelsen om bevæpning treffes av det distriktet som har best kjennskap til saken, jf. § 9 nr. 4 bokstav a i utkast til ny våpeninstruks, vil sikre økt forutsigbarhet og en mer effektiv oppdragsutførelse.

Vilkår for politiet til å true med bruk av skytevåpen

Politidirektoratet har i e-post av 12. september d.å. bedt om synspunkter på hvilke vilkår som bør gjelde for at politiet skal kunne true med bruk av skytevåpen, og om det eventuelt er behov for definisjon av trussel om bruk av skytevåpen.

Myhrer-utvalget har i sin innstilling på side 43 konkludert med at det ikke er behov for en slik definisjon. Spørsmålet er også omtalt på side 132, hvor det legges til: *«Slik arbeidsgruppen ser det, er det heller ikke praktisk mulig å utforme en bestemmelse som tilstrekkelig presist angir når det er anledning til å true med skytevåpen».*

Utvalget behandler temaet også på side 115-116 og 240 (punkt 2). Utgangspunktet vil naturligvis være at det er adgang til å bevæpne seg, jf. utkast til ny våpeninstruks § 9. På side 132 annet avsnitt heter det videre: *«Dermed må situasjonen ha konkretisert seg i form av en av de farer hvor bruk av skytevåpen kan anses som berettiget og forholdsmessig, jf. drøftelsen foran i pkt. 5.3.3. Om det på veien fra bevæpning til avfiring av skudd er berettiget til å true med bruk av skytevåpen, må avgjøres på bakgrunn av det generelle prinsippet om stigende maktanvendelse, og innsatsstyrkens taktiske vurderinger».*

Kripos er enig i Myhrer-utvalgets vurderinger, og vi ser ikke behov for endringer eller tillegg i utkastet til ny våpeninstruks på dette punktet. Vi antar imidlertid at den instruksen som publiseres for tjenestebruk vil inneholde kommentarer til de enkelte bestemmelser tilsvarende dagens instruks, og at det i den forbindelse kan være hensiktsmessig å omtale dette nærmere.

Egenrapportering

Utkast til ny våpeninstruks § 19 (1) er en videreføring av gjeldende våpeninstruks § 23 med enkelte presiseringer.

I utkast til § 19 (2) foreslår utvalget at rapport som blir skrevet i medhold av § 19 (1) *”ikke kan brukes under eventuell etterforskning eller strafforfølgning av tjenestepersonens forhold”*. Kripos stiller seg tvilende til om dette er en hensiktsmessig løsning.

Dersom en person dør eller blir alvorlig skadet som følge av politiets tjenesteutøvelse, skal Spesialenheten for politisaker sette i verk etterforskning, selv om det ikke er grunn til mistanke om en straffbar handling, jfr. påtaleinstruksen § 34-6 annet ledd. Erfaringsmessig vil enheten iverksette etterforskning ved enhver skade påført ved bruk av våpen. Etterforskning er også aktuelt i situasjoner hvor det er avfyrt skudd uten å skade noen, eller dersom politiet har truet med våpen. For at Spesialenheten skal kunne utføre sine plikter er det nødvendig at den blir underrettet om forholdet fra den politisjef som de aktuelle tjenestepersoner etter utkastet § 19 (1) skal rapportere til. Politisjefen vil stort sett måtte bygge på det som nevnte personer har rapportert til han. I det minste vil han måtte referere hovedinnholdet i rapporten til Spesialenheten. Det vil derfor bli vanskelig å etterleve en regel som foreslått i utkastet § 19 (2).

Vi mener for øvrig at utvalget kanskje har vektlagt lærings- og kontrollperspektivet i for stor grad ved forslaget om ovennevnte bestemmelse.

Polititjenestepersoner vil naturligvis som alle andre være beskyttet av forbudet mot selvinkriminering. Vi antar imidlertid at man vil være pliktig til, i det minste å opplyse hvem som besluttet bevæpning, hva slags våpen som ble benyttet, hvem som avfyrte skuddene, hvor mange skudd som ble avfyrte og hvilken skade som eventuelt oppstod. Dette antas ikke å være i strid med selvinkrimineringsvernet.

Kripos reiser også spørsmålet om man ved instruks, eventuelt gitt ved kgl. res., kan innføre et straffeprosessuelt bevisforbud. De eksempler som finnes av slike forbud, som vegtrafikkloven § 49, luftfartsloven § 12-24 og jernbaneundersøkelsesloven § 22, er hjemlet i lov.

Videre legger utvalget til grunn at slike egentrapporter som er nevnt i utkastet § 19 ved eventuell strafforfølgning vil bli avskåret som ulovlig ervervet bevis (jfr. rapporten side 243 annet avsnitt). Dette er ikke uten videre gitt etter vår oppfatning. Hvorvidt bevis som er kommet til på lovstridig og/eller kritikkverdig måte skal tillates ført, er gjenstand for en selvstendig vurdering uten at vi finner grunn til å gå nærmere inn på denne problemstillingen her.

Kripos foreslår derfor at utkastet til ny våpeninstruks § 19 (2) utgår.

Med hilsen

Ketil Haukaas
sjef Kripos

Saksbehandler:
Frode G. Larsen
Tlf.: 20 80 86 94

POLITIET

Politidirektoratet
Pb 8051, Dep
0031 OSLO

Deres referanse
201402916

Vår referanse
2014/00157-2 008

Dato
30.10.2014

Høring - Våpeninstruks for politiet

Vi viser til Politidirektoratets e-post datert 12.09.2014, vedrørende høring om ny våpeninstruks for politiet.. Utrykningspolitiet er av den oppfatning at forslaget i hovedsak er godt gjennomtenkt. På ett av punktene er vi imidlertid ikke enig i endringen i forslaget til ny våpeninstruks.

Vi er i prinsipielt uenig i forslaget om at Politidirektoratet kan beslutte at alle eller nærmere bestemte tjenestepersoner i det enkelte politidistrikt eller særorgan skal bære enhåndsvåpen i den daglige tjenesten, jf. ny § 5 (1) litra d), og ny § 9 (1) litra c), (2) litra c), (4) litra c) og (5) litra e). Forslaget er ikke gitt den samme grundige vurderingen av arbeidsgruppen, som har innstilt til andre endringer i ny våpeninstruks for politiet. I tillegg er vi av den formening at dagens ordning med fremskutt lagring i politiets kjøretøy, er tilstrekkelig for at kompetente tjenestemenn dekker beredskapsbehovet i Norge.

Dessverre går forslaget til ny § 5 (1) litra d) i en annen retning enn hva som er målsetningen med pågående politireform, nemlig at vi skal være "Ett politi". Det er derfor ikke verken riktig eller fornuftig at det åpnes for generell bevæpning av enhåndsvåpen i noen distrikt, mens andre distrikt vil ha et ubevæpnet politi. For eksempel kan ikke hyppigheten av bevæpninger i ett distrikt (Oslo pd) legges til grunn, da vanskelige situasjoner som krever rask tilgang til våpen ofte oppstår på tider og steder hvor man ikke hadde forutsett situasjonen. Erfaringene har vist at norsk politi har løst disse hendelsene på en smart måte. Prinsippet om en "second opinion" fra politisjef/operasjonsleder, basert på en konkret vurdering før beslutning om bevæpning tas, har vist seg å være tilfredsstillende for norsk politi for å løse akutte og planlagte oppdrag.

Norsk praksis skiller seg fra de aller fleste land i verden når det kommer til væpnede oppdrag. Som et av få land i verden er norsk politi ubevæpnet, og tradisjonelt veldig restriktive når det kommer til bruk av skytevåpen. Vi er godt trent på forskjellige smarte metoder for å løse situasjonene med og uten våpen. Et ubevæpnet politi gir smarte polititjenestemenn!

Utrykningspolitiet

Utrykningspolitiet, besøk: Fredriksvern verft, Helgeroav,
STAVERN
Post: Postboks 100, N-3291 STAVERN
Tlf: 33 13 44 00 Faks: 33 13 44 35
E-post: post.up@politiet.no

Org. nr.: 974 760 894
Bankgiro: 7694.05.08351

På bakgrunn av kunnskap om bevæpning av politiet, viser forskning at i Sverige skyter politiet seks ganger mer enn i Norge. Én person dør hvert år og åtte personer blir skadd av politiskudd! Hvert tiende skudd fra svensk politi er vådeskudd, som resultat av feil håndtering av våpen. Dette er kunnskap som også må legges til grunn når man skal vurdere en åpning for differensiert generell bevæpning av norsk politi, jf. forslaget til ny § 5.

Politiet i Storbritannia har fortsatt, etter flere år med terrortrussel og alvorlig kriminalitet, et generelt ubevæpnet politi. For å håndtere behovet for å løse oppdrag med bevæpning, er noen mannskaper trent og utstyrt som såkalte "armed response vehicle officers", hvor beslutning om bevæpning gis av overordnet leder ("second opinion" prinsippet). Den ordinære "Bobby" i patrulje er verken trent, godkjent eller utstyrt for å løse oppdrag bevæpnet, og de er i et stort flertall i den engelske politioperative styrken. Til sammenlikning har dagens ordning i Norge med fremskutt lagring og kompetente tjenestemenn i minst IP4 kategori, en bedre kapasitet og beredskap til å løse hendelser som krever bevæpning.

"Ett politi" krever en felles nasjonal trussel og situasjonsvurdering, med hensyn til det prinsipielle spørsmålet om å beslutte fast generell bevæpning av norsk politi. Vi er av den klare oppfatning at rask tilgang til våpen ivaretas godt nok gjennom dagens ordning med fremskutt lagring av våpen i politiets kjøretøy. At beslutningsfullmakten er foreslått lagt til operasjonsleder, vil i tillegg forenkle prosedyrene for bevæpning. Forslaget til ny § 5 oppfatter vi som en "soft" innføring av generell bevæpning, noe vi mener krever en mer grundig og prinsipiell faglig og politisk behandling.

Med hilsen

Runar Karlsen
Politimester
Sjef for Utrykningspolitiet

Roar S. Larsen
Politiinspektør

Saksbehandler:
Pi Roar S. Larsen
Tlf: 33 13 44 02

MOTIATT

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 dep
0031 OSLO

Deres referanse

Vår referanse

Date

2014/00285-6 000

03.11.2014

Høring- Våpeninstruks for politiet

Politiets Fellestjenester (PFT) viser til e-post av 12. september 2014.

PFT har valgt å kommentere utkastet til våpeninstruks fra et våpenfaglig utgangspunkt. Vi forutsetter at operativ linje i politiet har fokus på vurderingen av vilkår for situasjoner der våpen skal kunne bidra til å løse vanskelige situasjoner; forebyggende eller aktivt. Det samme gjelder en konkret samlende definisjon av trussel i sammenheng med bruk av våpen.

PFT vil påpeke at noen av de tekniske kapitlene må korrigeres. PFT bidrar gjerne inn i arbeidet med høring når det er saker som omhandler kapasiteter vi har særlig god kompetanse på.

Nedenfor følger en gjennomgang av de punktene vi har innspill på;

Punkt 2.7.3.1

Rettelse:

Gassvåpen.

Det synes som om Instruksens læser seg til CS gass. Vi minner om at PFT's oppgaveportefølje omfatter kontinuerlig utviklingsarbeid av gasstyper.

CS gass (orto-chlorobenzalmalonitril) er et kjemisk fremstilt stoff.

OC gass (oleorecin capsicum) er et organisk stoff og et produkt fra pepperplanten.

Det forskes kontinuerlig på dette i kjemisk grad (PAVA) for å få en bedre kontroll av styrken. Dette kan gjøre at OC i fremtiden kan bli langt mer aktuelt i massetjeneste enn den er i dag. Våpeninstruksens bør ta høyde for dette.

Sjekk også en trykkfeil i siste avsnitt (geværgevær).

Politiets fellestjenester

Juren, besøk: Rognesbakken 8, 2770 Juren
Post: Postboks 8031 DEP, 0030 OSLO
Tlf: 61 31 80 00 Faks: 61 31 80 11
E-post: post.pdmt@politiet.no

Org. nr.: 974 761 157
Bankgiro: 7694.05.08343

Punkt 2.7.3.4

Om forskjellen på helmantel og ekspanderende ammunisjon.

Deler av dette kapitlet er direkte feil ut fra de tester som er gjort. Det virker som om gruppen refererer til ammunisjon som ble testet for flere år siden. Anbefaler at dette bør gjennomgas på nytt.

Vi har oppfattet Justis- og beredskapsdepartementet som mer oppdatert om dagens ammunisjonsstyper enn hva framgår av arbeidsgruppens høringsnotat.

Justis- og beredskapsdepartementet har i etterkant godkjent bruk av ekspanderende ammunisjon til politiets skytevapen.

Punkt 2.7.3.5

Særlig om elektrosjokkvåpen.

Arbeidsgruppens negative vinkling på Taser er etter vår oppfatning betenkelig og uheldig, særlig på bakgrunn av de positive erfaringene fra bl.a. Finland, der Taser ble innført allerede i 2005.

Det er blitt foretatt og offentliggjort omfattende medisinske vurderinger både av uavhengige organisasjoner og produsenter for de elektriske enhetene som er tilgjengelige på markedet.

På bakgrunn av ovennevnte innvendinger anbefaler PFT at det settes ned en bred sammensatt arbeidsgruppe med representanter fra PFT og PHS for å utrede alle aspekter rundt en eventuell innføring av Taser i politiet i Norge.

Med hilsen

Signe M. Amundsen

Arbeidsleder

Saksbehandler:
Marianne S. Kalsveen
Tlf: 41907310

Kopi til:
June Bellika, POD

POLITIET

SJEFEN FOR POLITIETS
UTLENDINGSENHET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 OSLO

<i>Deres referanse</i>	<i>Vår referanse</i>	<i>Dato</i>
201402916	2014/00716-2 002	13.11.2014

Høring - våpeninstruks for politiet

Det vises til Politidirektoratets (POD) brev av 12. september 2014 og til Justis- og beredskapsdepartementets brev av 18. august 2014. Vi vil innledningsvis beklage at opprinnelige frist ikke er overholdt.

I Myhrer- utvalgets rapport og drøftelser gis ikke Politiets utlendingsenhet (PU) noen sentral rolle i spørsmålene rundt bevæpning med bakgrunn i at PU ikke har en definert rolle med førstelinjeinnsats innenfor orden, beredskap og redningstjeneste.

Likevel er det viktig å understreke at majoriteten av PUs personell er politiutdannet, og operative krav og godkjenninger vedlikeholdes likt politiet for øvrig, med bakgrunn i PUs oppgaveløsning. Oppgavene medfører betydelig bruk av tvangsmidler knyttet til kjerneoppgaver, som f. eks ved pågrep og tvangsretur av blant annet straffedømte. Videre samarbeider og yter PU bistand til politidistriktene der politioperativ kompetanse ofte er påkrevd.

Særlig om beredskapsarbeidet i PU

PU har spesialkompetanse på utlendingsfeltet og kan bidra ved ekstraordinære hendelser og kriser. PU følger retningslinjene i Politiets beredskapssystem, og har etablert en krise- og beredskapsorganisasjon. PU har på oppdrag fra POD utviklet den nasjonale beredskapsplanen for masseankomster, og er nasjonalt kontaktpunkt og koordinator ved slike situasjoner.

PU har et operativt trent personell, herunder polititjenestepersoner med IP4 og IP5-godkjenning. Mye av informasjonen vi innhenter gjennom vår informanttjeneste kan nyttiggjøres i henhold til prinsipper beskrevet i politiets etterretningsdoktrine blant annet som beslutningsstøtte for strategisk nivå.

Politiets utlendingsenhet

Post: Postboks 8102 Dep, 0032 Oslo
Besøk: Christian Krohngate 32
Tlf: 22 34 24 00 Faks: 22 34 24 80
E-post: politiets.utlendingsenhet@politiet.no

Org. nr.: 986 210 504 mva
Bankgiro: 7694.05.10836

Under ”Operasjon sommer” bisto PU med væpnet personell, utførte grense- og utlendingskontroll og samarbeidet også tett med DSE/PST. PU avgav personell under 22. juli hendelsen. PU bidro med politikompetanse under krisen i Libanon i 2006 (etablering av URE konseptet) særlig innenfor verifisering og identifisering av borgere som skulle evakueres fra Libanon til Norge. Vi bidro også i identifiseringsarbeidet etter tsunamien i Thailand i 2004.

Operativ ressurs, kompetansen til sjef PU og assisterende sjef PU

Den samlede kompetansen ansatte i PU erverver med bakgrunn i de politimessige og forvaltningsmessige gjøremål knyttet til registrering av ID, og senere ved undersøkelser knyttet til verifisering av ID og uttransportering, tilbakeføres politidistriktene og andre særorgan i ulike former.

Sjef PU har det operative ansvaret for våre mannskaper og i så måte er det ikke treffende å skille PU fra PST og Kripas, slik utvalget gjør på side 44 flg. Utover den forskjellen er vi enige i at behovet for å bevæpne PUs personell i egne saker vil være helt ekstraordinært, men at det som utvalget selv beskriver vil være fornuftig at sjef PU gis tilsvarende myndighet som øvrige sjefer i henhold til instruksen.

Med virkning fra oktober 2014 er PU organisert med assisterende sjef. Det samme gjelder en tydeliggjøring av våre operative oppgaver. Samlet vil det derfor være nødvendig å innta også assisterende sjef PU hva gjelder reglene om personalkompetanse. Når utvalget på s.104 åpner for at Sjef PU kan beordre bevæpning av egne mannskaper i akutte trusselsituasjoner, inntil distriktets egen operative ledelse kan overta, er også det et fornuftig forslag.

Hvem kan beslutte at våpen skal tas i bruk?

Etter forslaget skal primærkompetansen for beslutninger som haster, flyttes fra politisjef til operasjonsleder. Det er gode grunner for at denne type beslutninger tas på et nivå som kan effektivt og løse patruljenes behov snarest mulig. Dagens løsning i våpeninstruksens § 10 annet ledd, skisserer for øvrig en lik løsning i tilfeller hvor det haster i betydelig grad. Det er ikke tvil om at tidsbruken skal være liten i slike situasjoner. Likevel virker det ikke overbevisende at det skapes forsinkelse av betydning ved å forelegge spørsmålet for leder av virksomheten.

Ved å fordele kompetansen til operasjonsleder bør det vurderes tiltak som forhindrer variasjoner i kompetanse. At personell som skal ta denne type beslutninger gis opplæring i regelverk, erfaringer og forskning på tema er naturlig.

For PU sin del har vi en operativ døgnkontinuerlig virksomhet, med DESKEN som kontaktpunkt. Således er det alltid tilgjengelig ressurser for ledelse av det operative arbeidet.

Til disposisjon

Som den ressursen politiutdannet personell er, vil også PU utgjøre en del av politiets beredskapskapasitet. I de tilfellene hvor det blir aktuelt for personell i PU å bevæpne seg, vil det være som bistand til lokalt politidistrikt, felles aksjoner, og nasjonale hendelser. Drøftelser hva gjelder utrykningspolitiet vil etter vår vurdering ha store likhetstrekk for PU. Her vil bevæpningsbeslutningen treffes av operasjonsleder på vanlig måte. Som det er fremhevet i forslaget vil det stille seg likt i de tilfeller hvor det er PU selv som har drevet

fram oppdraget som medfører bevæpning. For å skape klarhet om det er det foreslått ny § 10.4. ledd. bokstav d). *(Det kan se ut som om det er en feil og at henvisning gjelder § 9 d).*

Generelt om et bevæpnet politi

Det har frem til nå vært bred enighet om at et ubevæpnet politi er det beste for samfunnet. Politiet har i dag god *tilgang* til både en- og tohåndsvåpen ved det som omtales som fremskutt lagring. Dagens ordning, jf politiets våpeninstruks § 5, er i seg selv et argument mot å innføre en generell og permanent bevæpning av politiet. Det er fordi den sikrer politiet rask og effektiv tilgang til våpen. Erfaringen slik de fremstår for oss, er dessuten at tidstapet i bevæpnede situasjoner er relativt lite. Dersom det brukes tid på noe i den fasen av oppdraget, vil det være for å sikre situasjon og ikke seg det riktige verneutstyret.

Det er lokal politimester som beslutter om det skal innføres fremskutt lagring av våpen i de respektive politidistrikter, og det er en løsning som fungerer godt. Arbeidsgruppen foreslår vesentlige endringer i beslutningsprosessen rundt bevæpning. Fordi PU ikke har noe geografisk området vil våre mannskaper alltid være en tilgjengelig ressurs for lokal politimester. Slik vi vurderer forslaget betydning for vår oppgaveløsning, er det viktig at vi fortsetter å være nettopp en tilgjengelig kapasitet. Det er betinget av at lokalt politidistrikt tar i bruk mannskapene og at PU legger til rette for både trening og tilfredsstillende utstyr og kjøretøy.

Det er etter vår oppfatning relevant for PU å innføre fremskutt lagring i enkelte av våre kjøretøy, særlig sett i lys av tidligere drøftelser knyttet til vår beredskapsfunksjon. Det er nødvendig for at PU sin kapasitet som nasjonal bistandsressurs fullt ut skal kunne benyttes. Dette gir en mulighet til å plassere PU i en ressursammenheng mht til nasjonale kriser som vi mener er både nødvendig og viktig.

På hvilket nivå skal reglene utarbeides?

Forslaget legger opp til at Politidirektoratet skal kunne beslutte generell bevæpning i det enkelte politidistrikt. I sin kjerne vil beslutningen være politisk og det kan derfor være krevende. Det er grunn til å understreke at politiet er kvalifisert til å gjøre valget selv, men tradisjonelt er spørsmål som dette verdivalg som det normalt ligger til politiske myndigheter å avgjøre. Graden av synlig bevæpning er en sentral markør for befolkningens opplevelse av politiet. Hva gjelder dette spørsmålet, viser PU til uttalelser fra politidistriktene.

Ulike ordninger fra politidistrikt til politidistrikt

Det virker mindre naturlig at det gis muligheter for at det fra politidistrikt til politidistrikt innføres ulike ordninger. NOU 2013:9 (politianalysen) har ”*Ett politi – rustet til å møte fremtidens utfordringer*” som overskrift. En viktig indikator på en tilsvarende og tilstrekkelig politikraft i hele landet, er at politidistriktene har samme rammer. Det motsatte kan skape regionale politikorps som signaliserer et forskjells-politi.

Med hilsen

Morten Hojem Ervik
fungerende sjef PU

Jan Olav Frantsovold
Avdelingsleder